

วัตถุประสงค์

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิตเป็นวารสารวิชาการของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทางด้านกฎหมายและสังคมและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา เพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยและงานวิชาการในมหาวิทยาลัยรังสิต และจากสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขานิติศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และบทความที่เสนอจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อพิมพ์ลงในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะระบบการอ้างอิงและรูปแบบการนำเสนอ

ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาให้ถูกต้อง กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

52/347 อาคารอุไรรัตน์ (ตึก 3) ถนนพหลโยธิน เมืองเอก ตำบลหลักหก

อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

โทร. 02-997-2222 ต่อ 1294 โทรสาร. 02-997-2222 ต่อ 1264

Email: RJLS@rsu.ac.th

ประธานที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ

คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร

อดีตอัยการสูงสุด, นักวิชาการอิสระ

ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.โกเมศ ขวัญเมือง

กรรมการบริหารหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

อาจารย์อนิสา มานะทน

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผศ.ดร.อิงครัต ดลเจิม

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

ประธานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

อาจารย์วิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์

รองผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์

หัวหน้ากลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิณ ต่อปัญญาชาญ

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกฤต ทุริสุทธิ์

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช

อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย

ผศ.ดร.สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นางสาวชนิษฐา จันยัง

เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ออกแบบปก/จัดรูปเล่ม

นางสาวจุติมา สิริจารุธร

เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต

52/347 ถนนพหลโยธิน เมืองเอก ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

Tel. 02-997-2222 ต่อ 5231

RJLS

Rangsit Journal of Law and Society
วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

บทบรรณาธิการ

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2566 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เป็นบทความวิชาการจำนวน 3 เรื่อง และเป็นบทความวิจัยจำนวน 2 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 5 ของจัดทำวารสารของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และเพื่อเป้าหมายของการทำวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย

กองบรรณาธิการวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต ขอขอบคุณท่านผู้เขียน และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจวารสารของเราและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น ตลอดจนทีมงานทุกท่านที่เกี่ยวข้องจนวารสารได้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ทุกประการ

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้ จะให้มุมมองและแง่คิดต่างๆ ต่อยอดความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณนารถ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
บทความวิชาการ : Academic Articles	
การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้กับเป้าหมายโลกปี ค.ศ.2030 FOREST BIODIVERSITY MANAGEMENT AND ITS GLOBAL TARGET FOR 2030 เศรษฐบุตร อิทธิธรรมวินิจ	1
ความเท่าเทียมทางเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา GENDER EQUALITY IN RAPE OFFENCE อัครินทร์ ธนันทอธีฉัตร	19
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ LEGAL MEASURES REGARDING SEXUAL HARASSMENT IN PUBLIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS ธนโชค แสงสุรินทร์, อภิชัย วิลาวรรณ, อธิวัฒน์ อภิรัตน์ธนารัฐ	34
บทความวิจัย : Research Articles	
หน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาคดีการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา FEDERAL AGENCY IN THE HEARING OF PROVISIONAL RELEASE PROCEEDINGS IN CRIMINAL CASES ศิริลักษณ์ สุรวรรณ	52
ปัญหาสิทธิกำลังพลของกองทัพ กรณีเสียชีวิต ทูพพลภาพ และบาดเจ็บ จากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ THE WELFARE ISSUES OF ROYAL THAI ARMED FORCES' PERSONEL IN CASE OF DEATH, DISABILITY AND INJURY RESULTING FROM DEPLOYMENT IN SOUTHERN BORDER PROVINCES ฉัฐญา กิจเจริญ	68
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	85

การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้*

กับเป้าหมายโลกปี ค.ศ.2030

FOREST BIODIVERSITY MANAGEMENT AND ITS GLOBAL

TARGET FOR 2030

เศรษฐบุตร อิทธิธรรมวินิจ

Setthabut Ittithumwinit

ภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Law, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

Corresponding author E-mail: setthabut.i@ku.th

บทคัดย่อ

ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญต่อสังคม เศรษฐกิจ และชุมชน ซึ่งได้มีความตระหนักเพิ่มขึ้นว่ามีคุณค่าอย่างมากต่อมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพก่อให้เกิดผลกระทบระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก ประเทศต่างๆ ได้ประสบปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพครั้งที่ 15 จัดขึ้นที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน ในปี พ.ศ. 2564 และที่เมืองมอนทรีออล ประเทศแคนาดาในปี พ.ศ. 2565 ได้รับรองกรอบงานคุนหมิง-มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก โดยกำหนดเป้าหมายการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับเป็นแผนการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อนำไปสู่การบรรลุพันธกิจ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายโลกปี ค.ศ. 2030 ได้แก่การลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และเครื่องมือและการแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประเทศภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพจึงมีความผูกพันต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกดังกล่าว

บทความนี้ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.

2542 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 และวิเคราะห์ว่า การบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันของประเทศไทยส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายโลกปี ค.ศ. 2030 หรือไม่ ผลการวิเคราะห์พบว่า การบังคับใช้กฎหมายสามารถทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายโลกได้บ้างเป้าหมายโดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์และด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน แต่ยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายในด้านการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพและการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม ทั้งนี้ บทความนี้ได้มีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายโลกอีกด้วย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ความหลากหลายทางชีวภาพ, ป่าไม้, เป้าหมายโลก

Abstract

Biological diversity plays in a society, economy, and community. There is a growing recognition that biological diversity has tremendous value to all mankind at present and in the future. Loss of biodiversity has an adverse effect at the national, regional, and international level. A number of countries face biodiversity loss. The fifteenth meeting of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity (CBD) held in Kunming, China in 2021 and in Montreal, Canada in 2022 adopted the Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. This Framework supports the achievement of biodiversity conservation and sustainable use and sets out the pathway to achieve the global vision. One of the Framework's key elements is the global targets for 2030 which are reducing threats to biodiversity, meeting people's needs through sustainable use and benefit-sharing, and tools and solutions for implementation and mainstreaming. Therefore, the parties to the CBD commit to implement the Framework.

This paper studies Thai legislation regarding forest management, namely the Forest Act B.E. 2484 (1941), the National Reserved Forest Act B.E. 2507 (1964), the Plant Variety Protection Act B.E. 2542 (1999), the National Parks Act B.E. 2562 (2019) and the Community Forest Act B.E. 2562 (2019). It also examines whether

the law enforcement could help Thailand reach the 2030 global targets. The findings show that Thailand could reach the target for conservation and sustainable use of forest biodiversity through the law enforcement. However, the law per se may not be a tool for Thailand to achieve the target of expanding area-based conservation to 30 per cent of lands and the target of sharing fair and equitable benefits arising from utilization of forest biodiversity. Additionally, this paper proposes recommendations for Thailand in achieving the global targets regarding the matter of expanding conservation area and sharing benefits.

Keywords: Management, Biodiversity, Forest, Global Target

บทนำ

ความหลากหลายทางชีวภาพหมายถึงความหลากหลายของบรรดาสสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศทางบก ทางทะเล และทางน้ำ (Convention on Biological Diversity, 1992) ทรัพยากรป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศและมีความสำคัญหลายประการ กล่าวคือ ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรพื้นฐานต่อความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น เป็นต้นกำเนิดแหล่งน้ำ เป็นแหล่งอาหารหรือวัตถุดิบ หรือนำมาใช้เป็นสมุนไพรหรือยารักษาโรค เป็นต้น ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ยังมีคุณค่าทางสังคมและเป็นที่มาของวัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554) ตลอดจน มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้หลายชนิดเป็นไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจสำหรับค้าขายเชิงพาณิชย์ ระบบนิเวศป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งรายได้ให้กับชุมชนและประเทศ (พงศ์บุญย์ ปองทอง และคณะ, 2558) นอกจากนี้ ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมสภาพแวดล้อม เช่น สร้างคุณภาพอากาศที่ดี ควบคุมการไหลของน้ำ ป้องกันการกัดเซาะ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

บทความนี้นำเสนอบทวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายโลกซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดขึ้นโดยในการประชุมครั้งที่ 15 ของสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ว่า การบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบันของประเทศไทยมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร ต่อเป้าหมายโลกใน

ด้านการอนุรักษ์และเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ และด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนและการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์

ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยกับเป้าหมายโลกปี ค.ศ. 2030

ปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่มีผลกระทบระดับภูมิภาคและระดับโลก เช่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ จึงได้มีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) ขึ้น (OECD, 2002) ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นภาคีลำดับที่ 188 ประเทศไทยจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้

1) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจากการประชุมสุดยอดโลก (Rio Earth Summit) ที่เมืองริโอ เด จาเนโร ประเทศบราซิลเมื่อปี พ.ศ. 2535 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยมาตรา 1 ระบุวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

- (1) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- (2) การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- (3) การแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรม

และเท่าเทียม

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมุ่งถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของมนุษยชาติ และตระหนักว่าแต่ละประเทศมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรชีวภาพในเขตแดนของตน นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพยังคำนึงถึงความสำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ พันธกรณีที่สำคัญภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่

- (1) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (in-situ conservation)
- (2) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (ex-situ conservation)
- (3) การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- (4) การให้มีมาตรการจูงใจสำหรับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ
- (5) การจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดให้มีการศึกษาหรือสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน
- (6) การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม

การดำเนินการตามพันธกรณีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และพันธกรณีของอนุสัญญานั้น เมืองค์กรที่เรียกว่า สมัชชาภาคีอนุสัญญา (Conference of the Parties: COP) ทำหน้าที่ในการดำเนินการและบริหารจัดการตามพันธกรณีของอนุสัญญา ซึ่งจะมีการประชุมทุกๆ 2 ปีเพื่อทบทวนติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการตามพันธกรณี ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กำหนดกฎระเบียบสำหรับอนุสัญญา กำหนดให้มีการดำเนินงาน ตลอดจนตัดสินใจ ลงคะแนนเสียง และรับรองข้อมติ (Convention on Biological Diversity, 1992) การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาครั้งล่าสุดเป็นครั้งที่ 15 (COP 15) ซึ่งจัดขึ้น 2 ช่วง โดยช่วงที่ 1 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 11-15 ตุลาคม 2564 ณ เมืองคุนหมิง ประเทศจีน ผ่านการประชุมทางไกลเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 และช่วงที่ 2 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 15-17 ธันวาคม 2565 ณ เมืองมอนทรีออล ประเทศแคนาดา มติของการประชุม COP 15 ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้รับรองกรอบงานคุนหมิง-มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework) โดยกำหนดเป้าหมายการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับเป็นแผนการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อนำไปสู่การบรรลุพันธกิจ ปี ค.ศ. 2030 (2030 Mission) (เบญจมาภรณ์ วัฒนธงชัย, 2566) 2) เป้าหมายโลกปี ค.ศ. 2030

พันธกิจ ปี ค.ศ. 2030 ภายใต้กรอบงานคุณหมิง-มอลหรือกล่าวด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก ประกอบด้วย 23 เป้าหมายโลก (23 global target for 2030) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญเร่งด่วนของโลกที่ต้องเร่งดำเนินการภายใน ค.ศ. 2030 การดำเนินการตามเป้าหมายนี้เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (CBD, 2023)

เป้าหมายโลก 23 เป้าหมายดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ กลุ่มที่ 2 การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และกลุ่มที่ 3 เครื่องมือและการแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เป้าหมายโลก 23 เป้าหมายมีสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้

กลุ่มที่ 1 การลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 1 จัดทำแผนความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่

เป้าหมายที่ 2 พื้นฟูระบบนิเวศทางบก แหล่งน้ำในแผ่นดิน และทะเลและชายฝั่ง อย่างน้อยร้อยละ 30

เป้าหมายที่ 3 เพิ่มพื้นที่คุ้มครองทั้งบนบก แหล่งน้ำในแผ่นดิน ทะเลและชายฝั่ง และพื้นที่ที่มีมาตรการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพอื่นๆ อย่างน้อยร้อยละ 30

เป้าหมายที่ 4 พื้นฟูและอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ที่ถูกคุกคาม

เป้าหมายที่ 5 ลดการใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ในธรรมชาติเกินความจำเป็น

เป้าหมายที่ 6 ป้องกัน ควบคุม กำจัด ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน หรือลดการนำเข้าอย่างน้อย ร้อยละ 50

เป้าหมายที่ 7 ลดมลพิษ ขยะพลาสติก ธาตุอาหารส่วนเกิน สารกำจัดศัตรูพืช อย่างน้อยครั้งหนึ่ง

เป้าหมายที่ 8 ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิธีทางธรรมชาติ และวิธีทางระบบนิเวศ

กลุ่มที่ 2 การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

เป้าหมายที่ 9 จัดการชนิดพันธุ์ในธรรมชาติเพื่อสร้างผลผลิตการบริการและใช้ประโยชน์จากฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 10 บริหารจัดการพื้นที่เกษตร ประมงและป่าไม้ในรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 11 ดูแลและรักษาระบบนิเวศเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 เพิ่มพื้นที่สีเขียวและแหล่งน้ำในเมือง

เป้าหมายที่ 13 ส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

กลุ่มที่ 3 เครื่องมือและการแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 14 บูรณาการมูลค่าความหลากหลายทางชีวภาพสู่นโยบายกฎหมาย แผน และโครงการพัฒนา

เป้าหมายที่ 15 มีมาตรการส่งเสริมติดตามการดำเนินงานของภาคธุรกิจและสถาบันการเงินที่ส่งผลเสียต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 เพิ่มทางเลือกในการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 17 ป้องกัน จัดการ ควบคุมผลกระทบทางลบจากเทคโนโลยีชีวภาพ

เป้าหมายที่ 18 ขจัดแรงจูงใจและเงินอุดหนุนที่ส่งผลเสียต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 19 เพิ่มแหล่งเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

เป้าหมายที่ 20 เสริมสร้างสมรรถนะ ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีสนับสนุนความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ

เป้าหมายที่ 21 มีข้อมูลเพียงพอในการกำหนดแนวทางบริหารจัดการ

เป้าหมายที่ 22 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

เป้าหมายที่ 23 สนับสนุนสิทธิสตรีและเด็ก และคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศในการดำเนินงาน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566)

3) การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยตามเป้าหมายโลกปี ค.ศ. 2030

ในฐานะที่เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ประเทศไทยจึงมีความท้าทายในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกตามกรอบงานคุนหมิง-มอลทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลกและเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในส่วนของทรัพยากรป่าไม้นั้น ประเทศไทยจะต้องมีการบริหาร

จัดการทรัพยากรป่าไม้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายโลกและเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

เมื่อพิจารณาเป้าหมายโลกทั้ง 23 เป้าหมายแล้วพบว่า เป้าหมายสำคัญสำหรับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างน้อยร้อยละ 30 (เป้าหมายที่ 2 เป้าหมายที่ 3 และเป้าหมายที่ 4) ประการที่สอง การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม (เป้าหมายที่ 13)

บทวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยมีหลายฉบับ บทความในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ว่า กฎหมายในแต่ละฉบับมีบทบัญญัติเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพหรือไม่ และเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียมหรือไม่ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของโลกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดให้มีไม้หวงห้ามซึ่งการทำไม้หวงห้ามจะต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานเสียก่อน (มาตรา 6 และมาตรา 11) และผู้รับอนุญาตทำไม้หวงห้ามต้องเสียค่าภาคหลวงตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 9 และมาตรา 14) การที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการลักลอบตัดฟันไม้ทำลายป่า รวมทั้งลักลอบทำการแผ้วถางป่าอันเป็นทรัพยากรของชาติ จึงเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ไม่มีบทบัญญัติที่เป็นการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ และไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียม การที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องเสียค่าภาคหลวงนั้น ไม่ถือเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์เนื่องจากการแบ่งปันผลประโยชน์ต้องเกิดขึ้นจากความตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย (mutually agreed terms) (Glowka, L., et al., 1994)

2) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน และรักษาไว้ซึ่งป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าของชาติเนื่องจากป่าไม้ได้ถูกบุกรุกและถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก แม้ป่าไม้ในบริเวณต้นน้ำลำธารก็ถูกแผ้วถางเผาทำลายไปเป็นอันมาก ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดความแห้งแล้ง พื้นดินพังทลาย ลำน้ำตื้นเขิน หรือเกิดอุทกภัย อันเป็นผลเสียหายแก่การเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศอย่างร้ายแรง พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติในการกำหนดพื้นที่ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่าไม้ ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น (มาตรา 6) และห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ทำไม้ เก็บของป่า เข้าทำประโยชน์ หรือศึกษาวิจัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (มาตรา 14) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้บังคับใช้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนการกำหนดและประกาศพื้นที่เป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพอีกด้วย

พระราชบัญญัตินี้ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรป่าไม้ อย่างไรก็ตาม ระเบียบกรมป่าไม้วาดด้วยการอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้วางระเบียบว่า ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ หรือเก็บตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติ แล้วนำผลการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ หรือตัวอย่างไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) เช่น ลิขสิทธิ์ (Copyright) สิทธิบัตร (Patent) เครื่องหมายการค้า (Trademark) การให้ความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (Protection of New Varieties of Plant) เป็นต้น หรือทะเบียนอื่นใดตามกฎหมาย เพื่อผลิตเป็นอุตสาหกรรมหรือทางการค้าหรือพิมพ์ผลงานเพื่อจำหน่าย หรือนำไปใช้ในการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจก หรือดำเนินการด้านอื่นใด ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อน และให้ถือว่าทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงสิทธิประโยชน์จากการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกหรือดำเนินการด้านอื่นใด เป็นสมบัติร่วมกันกับกรมป่าไม้และต้องทำความตกลงการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับกรมป่าไม้ ดังนี้ เห็นได้ว่าระเบียบกรมป่าไม้ฉบับนี้ได้มีการส่งเสริมให้มีการทำความตกลงเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์

3) พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ให้ความคุ้มครองแก่พันธุ์พืช 4 จำพวก ได้แก่ พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น สำหรับพันธุ์พืชป่านั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติว่า ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชป่าหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ โดยให้นำเงินรายได้ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ส่งเข้ากองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของการเก็บหรือรวบรวมพันธุ์พืช
- (2) จำนวนหรือปริมาณของตัวอย่างพันธุ์พืชที่ต้องการ
- (3) ข้อมูลพันของผู้ได้รับอนุญาต
- (4) การกำหนดความเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในผลงานการปรับปรุงพันธุ์ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยที่ได้มาจากการใช้พันธุ์พืชในข้อตกลง
- (5) การกำหนดจำนวน อัตรา และระยะเวลาการแบ่งปันผลประโยชน์ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการใช้พันธุ์พืชในข้อตกลง
- (6) อายุของข้อตกลง
- (7) การยกเลิกข้อตกลง
- (8) การกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาท
- (9) รายการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 52)

แต่ถ้าเป็นกรณีการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าวที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ให้ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชกำหนด (มาตรา 53)

เมื่อวิเคราะห์บทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 แล้ว พบว่าพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพันธุ์พืชป่าอย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้มีการตกลงแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้พันธุ์พืชป่า แต่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ (พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542, 2542)

- 4) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ และห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

(1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำความผิดประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม

(2) เก็บหา นำออกไป กระทำความผิดประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด หวาย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(3) ล่อหรือนำสัตว์ป่าออกไปหรือกระทำให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าด้วยประการใด ๆ

(4) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วม ท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ

(5) ปิดกั้นหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก

(6) เข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์

(7) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใด ๆ เข้าไป

(8) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(9) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้

(10) กระทำให้หลักเขตหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขต ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ (มาตรา 19 และมาตรา 27)

การกำหนดบริเวณพื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ (มาตรา 6) ส่วนการกำหนดบริเวณพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติเป็นผู้ประกาศกำหนด (มาตรา 26) จะเห็นได้ว่า การกำหนดบริเวณพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ วน

อุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ยังส่งเสริมการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและส่งเสริมให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์ไม้หรือพันธุ์สัตว์ดังกล่าว รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ เพื่อการศึกษาหรือวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบที่อธิบดีอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์จากผลการศึกษาหรือวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (มาตรา 34) (พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562, 2562)

5) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

ป่าชุมชน หมายความว่า ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐ นอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐ ในการอนุรักษ์ ปันฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้ร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ปันฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนในรูปของป่าชุมชน โดยป่าชุมชนต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

(2) เพื่อการฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่า ในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน

(3) เพื่อการเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน

(4) เพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี ที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

(5) เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน (มาตรา 6)

ภายในป่าชุมชน ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ยึดถือครอบครอง หรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน
- (2) ก่อสร้าง แผ้วถางป่า ขุดแร่ ล่าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่เป็นการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อประโยชน์ในการรักษาและป้องกัน หรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน
- (3) ใช้ประโยชน์จากไม้
- (4) ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง เว้นแต่ เป็นการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน (มาตรา 63)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดว่า ผู้ใดจะเข้าไปกระทำการในป่าชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย สืบหาความหลากหลายทางชีวภาพต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และให้แบ่งปันผลประโยชน์จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ตามระเบียบที่คณะกรรมการป่าชุมชนนโยบายกำหนด (มาตรา 66)

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 แล้ว พบว่า กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ สามารถบังคับใช้เพื่อเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์ (พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.2562, 2562)

ตารางที่ 1 การบังคับใช้กฎหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายโลก

กฎหมาย	การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	การเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ	การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้	การแบ่งปันผลประโยชน์
พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484	✓	✗	✓	✗
พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507	✓	✓	✓	✓
พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542	✓	✗	✓	✓
พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562	✓	✓	✓	✓
พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.2562	✓	✓	✓	✓

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลก

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติ

ป่าชุมชน พ.ศ. 2562 บทความในส่วนนี้จะวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวที่มีต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลก

1) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 สามารถบังคับใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกในด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรป่าไม้ได้ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายใต้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งได้กำหนดประเภทของไม้หวงห้ามเพื่อไม่ให้มีการทำไม้เว้นแต่ได้รับอนุญาต เป็นการอนุรักษ์ในเชิงชนิดพันธุ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ก็เป็นการอนุรักษ์ในเชิงชนิดพันธุ์เช่นกัน ส่วนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เป็นการอนุรักษ์ในเชิงพื้นที่เนื่องจากจะต้องมีการประกาศพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ หรือป่าชุมชนแล้วแต่กรณี

2) การเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ

ถึงแม้ว่าจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เพื่อประกาศเพิ่มพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายก็ตาม แต่ก็ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคต่อการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพตามกฎหมาย กล่าวคือ การจะประกาศให้พื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ หรือป่าชุมชน พื้นที่นั้นๆ จะต้องมีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด แต่ในปัจจุบัน พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายมีจำนวนพื้นที่ลดลง ดังจะเห็นได้จากปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง

- เมื่อปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 138,566,875 ไร่ และเมื่อปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยเหลือพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 102,353,484.76 ไร่ (สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้, 2564)
- เมื่อปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 102,212,434.37 ไร่ (สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้, 2564) และเมื่อปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 102,135,974.96 ไร่ (สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้, 2565) ซึ่งพื้นที่ป่าลดลงประมาณ 76,000 ไร่

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ให้อำนาจในการประกาศเพิ่มพื้นที่คุ้มครอง แต่ในทางปฏิบัติก็อาจไม่สามารถนำมาบังคับใช้เพื่อเพิ่มพื้นที่คุ้มครองได้เนื่องจากไม่มีพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการประกาศให้เป็นพื้นที่คุ้มครอง นอกจากนี้ พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพอาจเป็นพื้นที่ของเอกชน การประกาศให้พื้นที่เอกชนเป็นพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายปัจจุบันอาจเป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเอกชนที่มีเหนือพื้นที่นั้นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลก ควรพิจารณาการหรือกฎหมายเพื่อให้มีการขึ้นทะเบียนพื้นที่ในลักษณะอื่นที่ไม่ใช่พื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งเรียกพื้นที่นั้นว่า “พื้นที่ที่มีมาตรการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพอื่น” (other effective area-based conservation measures : OECM) ซึ่งหมายถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ใช่พื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายซึ่งได้รับการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (in-situ) อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ (IUCN-WCPA Task Force on OECMs, 2019)

เนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมายในการเพิ่มพื้นที่คุ้มครอง การให้มีการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ OECM จึงเป็นมาตรการสำหรับพื้นที่นอกเขตคุ้มครอง เช่น พื้นที่ของเอกชน ที่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนได้ซึ่งเป็นการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพได้อีกด้วย

3) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและสามารถนำมาบังคับใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกในด้านการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนได้ จึงยังไม่มี ความจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484, 2484)

4) การส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์

กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์ยังมีข้อจำกัด การบังคับใช้กฎหมายทั้ง 4 ฉบับข้างต้น ยังไม่อาจทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายโลกในด้านการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์ กล่าวคือ มีเพียงพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 ที่มีกลไกการขอเข้าถึงทรัพยากรป่าไม้และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครบถ้วน ส่วนพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีเพียงกลไกการขอเข้าถึงเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้แต่ยังไม่มีกลไกที่รองรับการทำความตกลงเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีกลไกการขอเข้าถึง

ทรัพยากรป่าไม้และการแบ่งปันผลประโยชน์ แต่การตกลงแบ่งปันผลประโยชน์มีเฉพาะกรณีของการเข้าถึงเพื่อศึกษาวิจัยทางวิชาการเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมถึงกรณีอื่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 มีบทบัญญัติที่เป็นกลไกการขอเข้าถึงทรัพยากรพันธุ์กรรม การที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดว่า การทำความตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หมายความว่า การแบ่งปันผลประโยชน์ภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์ การแบ่งปันผลประโยชน์ภายใต้พระราชบัญญัตินี้จึงยังไม่มีสภาพบังคับ (พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507, 2507)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้สามารถทำให้การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของไทยบรรลุเป้าหมายโลกได้เพียงบางเป้าหมายเท่านั้น กล่าวโดยเฉพาะคือ ประเทศไทยสามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนเพราะกฎหมายของประเทศไทยทั้ง 4 ฉบับมีบทบัญญัติที่เป็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในด้านการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น มีข้อจำกัดเนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มีจำนวนลดน้อยลง และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ที่ค่อนข้างเข้มงวด สำหรับเป้าหมายการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียมนั้น ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคที่จะให้บรรลุเป้าหมายนี้เนื่องจากกฎหมายในปัจจุบันเพียงบางฉบับเท่านั้นที่มีกลไกเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพคือการเพิ่มพื้นที่ OECM เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการให้พื้นที่ OECM คือการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พื้นที่ OECM นี้ไม่ใช่พื้นที่คุ้มครอง เช่น ไม่ใช่พื้นที่ที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น แต่เป็น

พื้นที่ที่ได้รับการบริหารจัดการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มพื้นที่ OECM อาจทำได้โดยให้ภาครัฐออกมาตรการหรือนโยบายที่เป็นการสร้างแรงจูงใจแก่ภาคเอกชนในการขึ้นทะเบียนพื้นที่ OECM เช่น หากภาคเอกชนรายใดสามารถขึ้นทะเบียนพื้นที่ OECM ได้สำเร็จ ก็จะได้รับส่วนลดหย่อนภาษี เป็นต้น การมีมาตรการหรือนโยบายดังกล่าวนี้จะทำให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมร่วมกับภาครัฐในการบริหารจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทรัพยากรป่าไม้ และทำให้เพิ่มพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพให้กับประเทศไทยอีกด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเท่าเทียมนั้น ประเทศไทยควรตราพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ กล่าวคือ ในปัจจุบันได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ หากร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบและตราขึ้นเพื่อใช้บังคับ บทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จะนำมาบังคับใช้กับกรณีของทรัพยากรป่าไม้ด้วยซึ่งจะเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย ตลอดจนจะทำให้ปัญหาและอุปสรรคที่มีขึ้นลดน้อยลงและถือเป็นเครื่องมือสำคัญของประเทศไทยที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของโลกได้

เอกสารอ้างอิง

- เบญจมาภรณ์ วัฒนธงชัย. (2566). การประชุมระดับโลkd้านความหลากหลายทางชีวภาพ CBD COP15: เร่งฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน. วารสารธรรมชาตและสิ่งแวดล้อม, 12(1), 6-17.
- พงศ์บุญย์ ปองทอง และคณะ. (2558). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ. รัฐสารสิทธิ์, 57(2), 20-30.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542. (2542). ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 118ก (หน้า 15-35).
- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484. (2484). ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 58 (หน้า 1417-1451).
- พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.2562. (2562). ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71ก (หน้า 71-103).
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507. (2507). ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 38 (หน้า 263-281).

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562. (2562). ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71ก (หน้า 145-165).

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). ความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้ : ชุมทรัพย์แห่งชีวิต. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (5 กันยายน 2566). กรอบงานคุณหมิง-มอนทรีออล 23 เป้าหมาย (2030 Mission). เข้าถึงได้จาก <https://chm-thai.onep.go.th/?p=8476>

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ.2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้. (2565). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ.2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

CBD. (2023, September 5). 2030 Targets. Retrieved from Secretariat of the Convention on Biological Diversity: <https://www.cbd.int/gbf/targets/>
Convention on Biological Diversity. (1992, June 5). Secretariat of the Convention. Retrieved from <https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf>

Glowka, L., et al. (1994). A Guide to the Convention on Biological Diversity. Cambridge: IUCN.

IUCN-WCPA Task Force on OECMs. (2019). Recognising and Reporting Other Effective Area-based Conservation Measures. Gland: IUCN.

OECD. (2002). Integrating the Rio Conventions into Development Co-operation. Paris: OECD Publishing.

ความเท่าเทียมทางเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา*

GENDER EQUALITY IN RAPE OFFENCE

อักรินทร์ ธนทอธินัตร์

Akkarin Thanonathichaj

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Law, Thammasat University, Thailand

Corresponding author E-mail: Akkarin.thanonathichaj@gmail.com

บทคัดย่อ

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นฐานความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความน่าตำหนิ ไม่ว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหายจะเป็นเพศใด ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราจึงควรเป็นฐานความผิดที่ใช้บังคับทั่วไป ไม่ใช่บังคับแก่กลุ่มบุคคลเพศใดเพศหนึ่งเฉพาะเจาะจงอย่างใดก็ดี ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 กลับยกเลิกคำนิยามของการกระทำชำเรา ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 276 วรรคสอง (เดิม) และนำไปบัญญัติไว้ในมาตรา 1(18) อันเป็นบทนิยามแห่งบทบัญญัติทั่วไป โดยกำหนดให้การกระทำชำเรามิได้หมายถึงการ “บังคับให้ล่วงล้ำ” อีกต่อไป โดยการตัดคำว่า “กระทำกับ” ออกไปและเปลี่ยนเป็นการใช้คำว่า “ล่วงล้ำ” และตัดข้อความว่า “หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น” ออกไปโดยมิได้กล่าวถึงอวัยวะเพศเทียมตามกฎหมายไว้แต่อย่างใด ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราจึงกลายเป็นฐานความผิดที่ผู้กระทำความผิดเป็นได้แต่เพียงชาย โดยมีองค์ประกอบของชายโดยกำเนิดเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและมีช่องคลอดของหญิงโดยกำเนิดเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุที่ถูกกระทำความผิด

จากการศึกษาเชิงเอกสาร โดยการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์กฎหมายอาญาในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอังกฤษและเวลส์ ประเทศอินเดีย ประเทศสวีเดน และประเทศแคนาดา ตลอดจนศึกษาหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมายอาญา หลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาคทางเพศ และหลักการกำหนดข้อฐานความผิดอย่างยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่า ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราควรได้รับการแก้ไขโดย

* Received 13 November 2023; Revised 30 November 2023; Accepted 18 December 2023

กำหนดให้การกระทำชำเรา หมายความว่ารวมถึง “การบังคับให้ล่วงล้ำ” และกำหนดคำนิยามศัพท์ของคำว่า “อวัยวะเพศ” ขึ้น ให้อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกกระทำ หมายความว่า “อวัยวะเพศเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์” โดยการตราไว้เป็นบทนิยามศัพท์แห่งบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา

คำสำคัญ: ความเท่าเทียมทางเพศ, กระทำชำเรา, ล่วงล้ำ, บังคับให้ล่วงล้ำ, อวัยวะเพศ

Abstract

The offense of rape is an offense that causes harm and culpability, irrespective of the gender of the perpetrator or the victim. Therefore, rape is intended to be a universally applicable offense, not restricted to a particular group of individuals based on their gender. However, the rape offense was modified by the Penal Code Amendment Act (No. 27) B.E. 2562 (2019). This amendment eliminated the previous definition of sexual intercourse found in Section 276, paragraph two (formerly), and relocated it to Section 1(18), which is the section containing definitions of terms used in the general provisions. The revised definition of sexual intercourse, as per the law, no longer includes the term "Force to penetrate." Instead, it substitutes the phrase from “Act with” to "Penetrate" and omits the part regarding "or using any object to act with the genitals or anus of another person" without providing any reference to artificial genitals under the law. Consequently, the offense of rape has been transformed into an offense where only individuals who possess male biological attributes can be considered perpetrators, utilizing male genitalia for the act and female birth genitalia as the target of the offense.

Based on a documentary research examining the principles of criminal law pertaining to rape offenses in England and Wales, India, Sweden, and Canada, as well as an examination of the principles encompassing Nullum crimen sine lege certa, the preservation of Human Dignity, Gender Equality, and the principle of Fair Labelling, the findings of this study suggest that the existing offense of rape should be further amended by encompass the inclusion of the term "Force

to penetrate" within the legal definition of sexual intercourse and provide a precise definition of the term "genitals" as the subject and the object of the act to includes "Artificial genitals that have undergone gender reassignment surgery using medical technology" by enacting the definition of general provisions in the Penal Code.

Keywords: Gender Equality, Rape, Penetrate, Force to Penetrate, Genitals

บทนำ

เมื่อความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 โดยการยกเลิกคำนิยามศัพท์ของการกระทำชำเรา ซึ่งมาตรา 276 วรรคสอง (เดิม) บัญญัติไว้ว่า “การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น” โดยการตัดคำว่า “กระทำกับ” ออก และเปลี่ยนเป็นคำว่า “ล่วงล้ำ” แทน รวมทั้งตัดข้อความว่า “หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น” และนำไปบัญญัติไว้ในมาตรา 1(18) อันเป็นบทนิยามศัพท์แห่งบทบัญญัติทั่วไป ซึ่งบัญญัติว่า “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น โดยมีได้ให้ความหมายและมีได้กล่าวถึงอวัยวะเพศเทียมตามกฎหมายไว้แต่อย่างใด คำนิยามศัพท์ของการกระทำชำเราตามกฎหมาย จึงมิได้หมายความรวมถึงการ “บังคับให้ล่วงล้ำ” อีกต่อไปเหมือนก่อนการแก้ไข ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยฉบับปัจจุบัน จึงกลายเป็นฐานความผิดที่ผู้กระทำความผิดเป็นได้แต่เพียงชาย โดยมีองค์ชาติของชายโดยกำเนิดเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและมีช่องคลอดของหญิงโดยกำเนิดเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุที่ถูกกระทำความผิดเท่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าว ความเท่าเทียมทางเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศไทย จึงมีประเด็นปัญหากรณีการกระทำชำเราโดยหญิง และอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกกระทำความผิดตามกฎหมาย

ในเรื่องการกระทำชำเราโดยหญิงตามกฎหมายนั้น แม้จะมีคำพิพากษาฎีกาประชุมใหญ่ที่ 7469/2562 ได้ขยายความหมายของคำว่า “ล่วงล้ำ” ให้หมายความรวมถึง “การล่วงล้ำแบบสวม

ใส่ (Passive Penetration)” โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การที่จำเลยใช้มือจับอวัยวะเพศของผู้เสียหายรุนแรงแล้วใช้ปากของจำเลยดูดและอมอวัยวะเพศของผู้เสียหาย โดยไม่ได้ใช้อวัยวะเพศของจำเลยล้วงล้าอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้เสียหายนั้น แม้การกระทำของจำเลยจะไม่ได้เข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหายก็ตาม แต่ก็เป็นการกระทำที่ไม่สมควรทางเพศอันเป็นการล่วงเกินผู้เสียหายแล้ว จึงเป็นการล่วงล้าอวัยวะเพศของผู้เสียหาย อันเป็นความผิดฐานกระทำความผิดฐานล่วงเกินผู้เสียหายไม่เกินสิบสามปีโดยการล่วงล้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคห้า และมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 216/2564 วินิจฉัยตามแนวทางเดียวกันว่า จำเลยขึ้นไปครอบตัวผู้ร้องแล้วเอาอวัยวะเพศของผู้ร้องสอดใส่เข้าไปในทวารหนักของจำเลย จากนั้นจำเลยขยับตัวขึ้นลงหลายครั้งจนสำเร็จความใคร่โดยไม่ได้ใช้อวัยวะเพศของจำเลยล้วงล้าอวัยวะเพศทวารหนักหรือช่องปากของผู้ร้อง ดังนี้ การกระทำของจำเลยไม่เป็นการกระทำชำเราเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 วรรคหนึ่ง (เดิม) อีกต่อไป แต่เป็นการกระทำที่ไม่สมควรทางเพศอันเป็นการล่วงล้าอวัยวะเพศของผู้ร้องเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคสี่ (ที่แก้ไขใหม่) ก็ตาม แต่เมื่อการตีความโดยขยายความ (Extensive interpretation) โดยหลักนั้น จำต้องตีความโดยขยายความหมายของถ้อยคำให้ละเอียดหรือกว้างออกไป (สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, 2551) โดยไม่ขัดต่อถ้อยคำที่ปรากฏและอยู่ภายใต้กรอบแห่งเจตนารมณ์ของตัวบทกฎหมาย (อนิชา ชีวิตโสภณ, 2566) ซึ่งจำเลยทั้งสองคดีดังกล่าว ก็ล้วนแล้วแต่เป็นชายทั้งสิ้น การนำแนววินิจฉัยของศาลฎีกาทั้งสองคดีดังกล่าวมาเป็นแนวบรรทัดฐานในการพิจารณาการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของหญิงในประเทศไทยในปัจจุบัน จึงยังไม่มีความเหมาะสมมากนัก เพราะหากยังคงนำการตีความดังกล่าวนี้มาบังคับใช้แล้ว การใช้อวัยวะเพศหญิงสวมใส่อวัยวะเพศชาย ก็ย่อมกลายเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการล้วงล้าแบบสวมใส่ (Passive Penetration) ไปโดยปริยาย แต่การใช้อวัยวะเพศหญิงจรดช่องปากของผู้อื่นนั้น กลับไม่อาจถือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการล้วงล้าแบบสวมใส่ (Passive Penetration) ได้แต่อย่างใด การกำหนดให้อวัยวะเพศชายสามารถกระทำชำเราได้หลายรูปแบบ แต่อวัยวะเพศหญิงสามารถกระทำชำเราได้เพียงรูปแบบเดียวนั้น ย่อมเป็นการบังคับใช้ฐานความผิดอาญาในลักษณะที่ขัดแย้งกันในตัวเอง อันเป็นการบังคับใช้ฐานความผิดอาญาที่มีลักษณะแปลกประหลาดเป็นอย่างมาก ซึ่งมีสิ่งที่ไม่กฎหมายอาญาควรจะเป็น

ในส่วนของอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกระทำความผิดตามกฎหมายนั้น สิทธิในทางกฎหมายของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ในปัจจุบัน ไม่ได้ให้ความคุ้มครองไว้แต่อย่างใด อันจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 157/2524 ซึ่งศาลฎีกา

ได้วินิจฉัยว่า เพศของบุคคลธรรมดา นั้น กฎหมายรับรองและถือเอาตามเพศที่ถือกำเนิดมา และคำว่า “หญิง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหมายความว่าคนที้ออกลูกได้ ผู้ร้องถือกำเนิดมาเป็นชาย ถึงหากจะมีเสรีภาพในร่างกายโดยรับการผ่าตัดเปลี่ยนแปลงอวัยวะเพศเป็นอวัยวะเพศของหญิงแล้วก็ตาม แต่ผู้ร้องก็รับอยู่ว่าไม่สามารถมีบุตรได้ฉะนั้น โดยธรรมชาติและตามที่กฎหมายรับรองผู้ร้องยังคงเป็นเพศชายอยู่ และไม่มีกฎหมายรับรองให้สิทธิผู้ร้องขอเปลี่ยนแปลงเพศที่ถือกำเนิดมาได้ ทั้งมิใช่กรณีที่ผู้ร้องจะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมาย และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 20/2564 ที่ได้วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ที่กำหนดให้ชายและหญิงเท่านั้นสามารถจดทะเบียนสมรสได้ ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อคำพิพากษาและคำวินิจฉัยของศาลในสองคดีดังกล่าว เป็นเพียงการวินิจฉัยเรื่องสิทธิในการเปลี่ยนแปลงสถานะทางเพศอันเป็นคดีว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเท่านั้น การปฏิเสธการรับรองสิทธิตามธรรมชาติของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) นี้ จึงทำให้เหตุผลในการจำกัดการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายอาญา มิให้ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างการถูกข่มขืนกระทำชำเราแต่อย่างใด ทั้งคำพิพากษาและคำวินิจฉัยดังกล่าว ก็ทำให้การตีความคำว่าอวัยวะเพศตามกฎหมาย (รณกรณ์ บุญมี, 2565) เมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ที่ผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศสามารถเป็นได้ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำชำเรา (คณพล จันทร์หอม, 2565) การพิจารณาถึงอวัยวะเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราโดยหลัก จึงต้องครอบคลุมไปถึงอวัยวะเพศเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้วยเช่นกัน การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายที่เป็นชายและหญิงตลอดจนผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันเมื่ออยู่ภายใต้กฎหมายที่ใช้บังคับฉบับเดียวกัน ด้วยวิธีการจำกัดให้อวัยวะเพศชายโดยกำเนิดเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำโดยมีอวัยวะเพศหญิงโดยกำเนิดเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุที่ถูกกระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียว นั้น ย่อมขัดกับหลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งถูกบัญญัติและรับรองไว้ทั้งในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (United Nations, 2021) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายของประเทศอังกฤษและเวลส์

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอังกฤษและเวลส์ในปัจจุบัน ถูกบัญญัติและรับรองไว้ในมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเพศ (Sexual Offences Act 2003) อันเป็นกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับเพศฉบับล่าสุดของประเทศอังกฤษและเวลส์

โดยกำหนดให้การกระทำอันจะถือว่าเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จะต้องเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการ “ล่วงล้ำ” ช่องคลอด ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นโดยการใช้องคชาติของชายเท่านั้น (นงศิรณารถ กุศลวงษ์, 2557) อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอังกฤษและเวลส์โดยหลัก จึงเป็นได้แต่เพียงอวัยวะเพศชายโดยมีอวัยวะเพศหญิงเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุที่ถูกกระทำความผิด เช่นเดียวกันกับกรณีของประเทศไทย การข่มขืนกระทำชำเราโดยหญิงโดยการใช้ช่องคลอดของหญิงในฐานะวัตถุแห่งการกระทำความผิด จึงไม่เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมาย และเป็นได้แต่เพียงความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) หรือทำให้ผู้อื่นประกอบกิจกรรมทางเพศโดยไม่ได้รับความยินยอม (Causing another person to perform a sexual act without consent) เท่านั้น (นงศิรณารถ กุศลวงษ์, 2557)

อย่างไรก็ดี คำว่า “อวัยวะเพศ” ตามพระราชบัญญัติความผิดทางเพศ (Sexual Offences Act 2003) มาตรา 79 (3) ของประเทศอังกฤษและเวลส์นั้น หาได้จำกัดเพียงอวัยวะเพศชายและอวัยวะเพศหญิงโดยกำเนิดเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงอวัยวะเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) อีกด้วย ดังนั้นอวัยวะเพศชายเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ที่ได้รับการผ่าตัดแปลงเพศจากหญิงเป็นชาย (Female-to-Male Sex Reassignment Surgery หรือ FTM) โดยหลัก จึงสามารถเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศอังกฤษและเวลส์ได้เช่นกัน แต่ในส่วนของอวัยวะเพศหญิงเทียมนั้น เมื่อการข่มขืนกระทำชำเราโดยหญิงไม่อาจเป็นความผิดได้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษและเวลส์ การข่มขืนกระทำชำเราโดยอวัยวะเพศหญิงเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ที่ได้รับการผ่าตัดแปลงเพศจากชายเป็นหญิง (Male-to-Female Sex Reassignment Surgery หรือ MTF) โดยหลัก จึงไม่อาจเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ตามกฎหมายเช่นกัน และเป็นได้แต่เพียงอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุที่ถูกกระทำความผิด เช่นเดียวกันกับกรณีของอวัยวะเพศหญิงโดยกำเนิดเท่านั้น (นงศิรณารถ กุศลวงษ์, 2557) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอังกฤษและเวลส์ จึงเป็นฐานความผิดที่บังคับใช้สองมาตรฐานแก่ผู้กระทำความผิดโดยขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะเป็นเพศใด (McKeever, N., 2019) อันเป็นการกำหนดชื่อฐานความผิดอย่างไม่ยุติธรรม (Unfair Labelling) ให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นชายเท่านั้นที่จะถูกตีตราว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐาน

ข่มขืนกระทำชำเรา ในขณะที่การข่มขืนกระทำชำเราโดยหญิงตามกฎหมายนั้น เป็นความผิดฐานอื่น (Chalmers, J. & Leverick, F., 2008)

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายของประเทศอินเดีย

การข่มขืนกระทำชำเราในประเทศอินเดียนั้น เป็นอาชญากรรมทางเพศที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเป็นชายและผู้ถูกกระทำความผิดต้องเป็นหญิง เพราะคำจำกัดความของการข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 375 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย ได้กำหนดให้การประกอบกิจกรรมทางเพศโดยชายต่อหญิงเท่านั้นที่จะเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา การข่มขืนกระทำชำเราชายโดยผู้กระทำความผิดที่เป็นชายหรือหญิงในประเทศอินเดียโดยหลัก จึงมิใช่ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมาย (Biswakarma, S., 2020) และเป็นได้แต่เพียงความผิดฐานร่วมประเวณีอย่างผิดธรรมชาติ (Unnatural Offences) เท่านั้น (Safvi, S., 2018) ปัญหาในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอินเดียโดยหลัก จึงเป็นการกำหนดชื่อฐานความผิดด้วยวิธีการจำแนกเพศกำเนิดของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำความผิดเป็นสำคัญ อันเป็นการกำหนดชื่อฐานความผิดอย่างไม่ยุติธรรม (Unfair Labelling) แก่ทั้งผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย (Chalmers, J. & Leverick, F., 2008) ให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นชายซึ่งกระทำความผิดต่อหญิงเท่านั้นที่จะถูกตีตราว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ในขณะที่การข่มขืนกระทำชำเราชายโดยชายหรือหญิงเป็นความผิดฐานอื่น (Sengar, S., 2021) โดยผู้กระทำจะถูกตีตราว่าเป็นเพียงผู้กระทำความผิดฐานที่มีความเป็นอันตรายร้ายแรงน้อยกว่าการข่มขืนกระทำชำเราเท่านั้น (Biswakarma, S., 2020)

อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอินเดียโดยหลัก จึงเป็นได้แต่เพียงองคชาติของชายโดยมีช่องคลอดของหญิงเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุที่ถูกกระทำความผิดเท่านั้น แม้การล่วงละเมิดทางเพศผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ ตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิบุคคลข้ามเพศ มาตรา 18 (ค) ของประเทศอินเดีย จะมีความผิดอาญาซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน แต่อาจขยายถึงสองปี และระวางโทษปรับ ก็ตาม แต่เมื่อประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย มิได้กำหนดให้อวัยวะเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหมายความรวมถึงอวัยวะเพศเทียม ประกอบกับการที่การข่มขืนกระทำชำเราบุคคลข้ามเพศนั้น เป็นได้แต่เพียงความผิดฐานร่วมประเวณีอย่างผิด

ธรรมชาติ (Unnatural Offences) เท่านั้น (Vipra, J., 2013) อวัยวะเพศชายและอวัยวะเพศหญิงเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ จึงไม่อาจเป็นอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและถูกระงับในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอินเดียได้ตั้งแต่อวัยวะเพศชายและหญิงที่ติดตัวมาแต่กำเนิด การข่มขืนกระทำชำเราโดยการใช้อวัยวะเพศตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย จึงเป็นได้แต่เพียงการใช้องคชาติของชายแต่กำเนิดกระทำต่อช่องคลอดของหญิงแต่กำเนิดเท่านั้น

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายของประเทศสวีเดน

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศสวีเดนนั้น ได้ถูกกำหนดฐานความผิดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2561 (Batha, E., 2020) จากการพิจารณาถึงการร่วมประเวณีหรือประกอบกิจกรรมทางเพศโดยประทุษร้ายหรือบังคับขู่เข็ญ เป็นการพิจารณาถึงการให้ความยินยอมในการร่วมประเวณีหรือประกอบกิจกรรมทางเพศเป็นสำคัญ โดยการกำหนดให้การข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมาย หมายความว่ารวมถึงการประกอบกิจกรรมทางเพศอื่นใด อันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกับการร่วมประเวณี (Andersson, U., 2021) เมื่อการประกอบกิจกรรมทางเพศอื่นใด อันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกับการร่วมประเวณี หมายถึงการใช้อวัยวะหรือวัตถุอื่นใด “ล้วงล้ำ” ช่องคลอด ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น ตลอดจนการแตะเนื้อต้องตัวอวัยวะเพศของผู้อื่นหรือการแตะเนื้อต้องตัวผู้อื่นชั่วระยะเวลาหนึ่งด้วยอวัยวะเพศของตน (Amnesty International, 2020) ผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดนโดยหลัก จึงสามารถเป็นได้ทั้งชายและหญิง ตลอดจนผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) การตีตราผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดน จึงเป็นการตีตราผู้กระทำความผิดตามลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดโดยมิได้ปฏิบัติต่อสิ่งซึ่งมีสาระสำคัญที่เหมือนกันให้แตกต่างกัน อันเป็นแบบอย่างในการกำหนดชื่อฐานความผิดอย่างยุติธรรม (Fair Labelling) แก่ทั้งผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย (Chalmers, J. & Leverick, F., 2008)

แม้การตีความตามมาตรา 1 ลักษณะ 6 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดน จะให้ความหมายของคำว่า “ร่วมประเวณี” หมายถึงการใช้อองคชาติของชาย “ล้วงล้ำ” ช่องคลอดของหญิงเท่านั้น แต่เมื่อการประกอบกิจกรรมทางเพศอื่นใด อันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกับการร่วมประเวณี หมายความว่ารวมถึงการใช้อวัยวะหรือวัตถุ

อื่นใด “ล่วงล้ำ” ช่องคลอด ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น ตลอดจนถึงการแตะเนื้อต้องตัว อวัยวะเพศของผู้อื่นหรือการแตะเนื้อต้องตัวผู้อื่นชั่วระยะเวลาหนึ่งด้วยอวัยวะเพศของตน (Amnesty International, 2020) อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกกระทำ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศสวีเดนโดยหลัก จึงสามารถเป็นได้ทั้งอวัยวะเพศ ชายและอวัยวะเพศหญิง ตลอดจนถึงอวัยวะเพศเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อบุคคลใดได้เข้ารับกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศในประเทศสวีเดนแล้ว พระราชบัญญัติ การตัดสินใจเลือกเพศของประเทศสวีเดน ได้กำหนดให้ผู้เข้ารับกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศ ดังกล่าวได้รับเพศใหม่ตามกฎหมาย ซึ่งนอกจากจะทำให้สามารถกระทำการสมรสหรือแก้ไข เอกสารทางทะเบียนได้แล้ว บุคคลดังกล่าวยังจะได้รับการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาตามกฎหมายตามเพศสภาพใหม่ที่ได้รับอีกด้วย (วัชรินทร์ สังสีแก้ว, 2548) ดังนั้นไม่ว่า การร่วมประเวณีหรือการประกอบกิจกรรมทางเพศนั้น จะมีรูปแบบหรือลักษณะอย่างไร หาก ได้กระทำไปโดยปราศจากความยินยอมของผู้ถูกระทำแล้ว การกระทำดังกล่าวก็ล้วนแล้วแต่ เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดนทั้งสิ้น

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายของประเทศแคนาดา

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศแคนาดานั้น แรกเริ่มเดิมทีได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2526 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศแคนาดาก็ได้ถูกยกเลิกและถูกแทนที่ด้วยความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) โดยการอนุมัติร่างกฎหมายฉบับที่ C-127 ของรัฐสภา (Bisenthai, L., 1991) การพิจารณาถึงการข่มขืนกระทำชำเรา กล่าวคือการล่วงละเมิดทางเพศในประเทศแคนาดา จึงถูกปรับเปลี่ยนจากการพิจารณาถึงการล่วงล้ำช่องคลอดของหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภริยาของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมด้วยองคชาติของชาย (Somerville, M., & Gall, G., 2012) เป็นการพิจารณาถึงระดับความร้ายแรงของพฤติกรรมในทางเพศอันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดความบริสุทธิ์ทางเพศของผู้เสียหายเป็นสำคัญ (Government of Canada, 2009) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราซึ่งถูกแทนที่ด้วยความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ของประเทศแคนาดา จึงกลายเป็นอาชญากรรมทางเพศ 3 ระดับที่ผู้กระทำความผิดสามารถเป็นบุคคลเพศใดก็ได้ไม่จำกัดเพียงเพศใดเพศหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง หรือแม้กระทั่งผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ก็ล้วนแล้วแต่สามารถ

เป็นผู้กระทำความผิดได้ทั้งสิ้น การกำหนดชื่อความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดาในปัจจุบัน จึงเป็นการตีตราผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการจำแนกลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดตามระดับความร้ายแรงของฐานความผิดเป็นสำคัญ อันเป็นการกำหนดชื่อฐานความผิดอย่างยุติธรรม (Fair Labelling) แก่ทั้งผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย (Chalmers, J. & Leverick, F., 2008) ด้วยวิธีการก้าวข้ามการตีตราทางศีลธรรมซึ่งเชื่อมโยงกับคำว่า “ข่มขืนกระทำชำเรา” โดยการเน้นย้ำถึงระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดเป็นสำคัญ (Alphonso, C. & Farahbaksh, M., 2009)

เมื่อประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดาในฉบับปัจจุบัน ไม่ได้ตราความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราไว้เป็นบทบัญญัติเฉพาะ (Amnesty International, 2020) ทั้งยังไม่ได้ให้คำจำกัดความของการล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ไว้เป็นการเฉพาะ นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 265 (1) ประกอบมาตรา 271 การล่วงละเมิดทางเพศตามกฎหมาย จึงหมายถึงการล่วงละเมิดความบริสุทธิ์ทางเพศของผู้เสียหายเป็นสำคัญ (Government of Canada, 2009) การล่วงละเมิดทางเพศ จึงเป็นการเหมารวมตั้งแต่การแตะเนื้อต้องตัวอนาจารไปจนถึงการร่วมประเวณีโดยไม่ได้รับความยินยอม โดยมีความร้ายแรงระดับที่ 2 เป็นการล่วงละเมิดทางเพศโดยใช้กำลังหรือมีอาวุธ และระดับที่ 3 เป็นกรณีที่มีการล่วงละเมิดทางเพศนั้น เป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ กายพิการ เสียโฉม หรือเป็นอันตรายถึงชีวิต (Dale, A., 2021) ผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในประเทศแคนาดาก่อนการแก้ไขยกเลิก จึงสามารถเป็นผู้กระทำความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ได้ตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 3 ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด (Dale, A., 2021) ความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ของประเทศแคนาดา จึงเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับเพศฐานเดียว ที่พิจารณาตั้งแต่การอนาจารทั่วไปจนถึงการร่วมประเวณีโดยไม่ได้รับความยินยอม ด้วยวิธีการแยกลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดออกเป็น 3 ระดับ ตั้งแต่การล่วงละเมิดทางเพศในระดับทั่วไปจนถึงการล่วงละเมิดทางเพศอย่างร้ายแรง โดยมีได้จำแนกเพศของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำความผิดให้เป็นฐานความผิดแยกต่างหาก ผู้กระทำความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดาในปัจจุบัน จึงสามารถเป็นได้ทั้งชายและหญิง ตลอดจนถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ได้ทั้งสิ้น (Amnesty International, 2020)

ความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงเป็นฐานความผิดที่ให้ความสำคัญคุ้มครองทุกการกระทำ อันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่นตั้งแต่การแตะเนื้อต้องตัวอนาจารทั่วไปจนถึงการร่วมประเวณีโดยไม่ได้รับความยินยอม (Dale, A., 2021) โดยกำหนดให้การข่มขืนกระทำชำเราเป็นพฤติกรรมในทางเพศ อันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดความบริสุทธิ์ทางเพศของผู้เสียหายในระดับสูงสุด (Government of Canada, 2009) ซึ่งตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาคทางเพศที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายสามารถเป็นบุคคลเพศใดก็ได้ (Randall, M., 2011) อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกระทำในความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ตามกฎหมายของประเทศไทยโดยหลัก จึงสามารถเป็นได้ทั้งอวัยวะเพศชายและอวัยวะเพศหญิง ตลอดจนถึงอวัยวะเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดนั้นเป็นการล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ตามกฎหมาย

สรุป

เมื่อความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรานั้น แท้จริงแล้วเป็นฐานความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความน่าตำหนิในลักษณะอย่างเดียวกัน ไม่ว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหายนั้นจะเป็นเพศใด ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายโดยหลัก จึงต้องเป็นฐานความผิดที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายที่จะใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่กลุ่มบุคคลเพศใดเพศหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง และในทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักการกำหนดชื่อฐานความผิดอย่างยุติธรรม (Fair Labelling) ให้ผู้กระทำความผิดและสังคมทั่วไปสามารถตระหนักได้ถึงลักษณะแห่งการกระทำความผิดซึ่งแปรผันตามชื่อฐานความผิด ระดับความเป็นอันตรายร้ายแรง และผลที่ตามมาจากการกระทำความผิด (Chalmers, J. & Leverick, F., 2008) ด้วยวิธีการตีตราผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาจากลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดเป็นสำคัญ การกำหนดให้ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศไทยเป็นฐานความผิดที่ผู้กระทำเป็นได้แต่เพียงชายอย่างในปัจจุบัน จึงเป็นการกำหนดฐานความผิดอาญาที่ไม่เหมาะสมแก่ทั้งผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย ซึ่งนอกจากจะขัดต่อหลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งถูกบัญญัติและรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในส่วนของสิทธิในความเสมอภาคแล้ว ยังเป็นการกำหนดให้ชายเท่านั้นที่จะเป็นผู้กระทำความผิดหรือตัวละครหลักแห่งคดี โดยมีได้มองว่าการข่มขืนกระทำชำเราโดยหญิง

ด้วยช่องคลอดของหญิงหรือโดยอวัยวะเพศเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) นั้น ต่างก็เป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายซึ่งมีความร้ายแรงและเป็นอันตรายต่อสังคมในระดับเดียวกัน คำนิยามศัพท์ของการกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(18) ของประเทศไทยฉบับปัจจุบัน จึงสมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้การกระทำชำเราตามกฎหมาย หมายความว่ารวมถึง “การบังคับให้ล่วงล้ำ” เช่นเดียวกับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศสวีเดน และความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ของประเทศแคนาดา

อย่างไรก็ดี การแก้ไขคำนิยามศัพท์ของการกระทำชำเราตามกฎหมาย ให้หมายความว่ารวมถึงการ “บังคับให้ล่วงล้ำ” แต่เพียงอย่างเดียว โดยมิได้ให้ความหมายของคำว่า “อวัยวะเพศ” อันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกระทำความผิดไว้ตามกฎหมายนั้น ย่อมทำให้ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกลายเป็นฐานความผิดที่สามารถใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเพศชายและหญิงเท่านั้น หาได้กำหนดให้การกระทำชำเราโดยหรือกระทำต่ออวัยวะเพศเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ตามกฎหมาย การจะกำหนดให้อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิด หมายความว่ารวมถึง “อวัยวะเพศเทียม” แต่เพียงอย่างเดียว ตามความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศอังกฤษและเวลส์นั้น ก็มีใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคำความเท่าเทียมทางเพศในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศไทยที่เหมาะสม เมื่อแท้จริงแล้วความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นฐานความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายในลักษณะอย่างเดียวกัน ไม่ว่าผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายนั้นจะเป็นเพศใด การให้ความคุ้มครองอวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกระทำความผิดโดยหลัก จึงต้องครอบคลุมไปถึงอวัยวะเพศเทียมด้วยเช่นกัน อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกระทำในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย จึงสมควรกำหนดคำนิยามศัพท์ ให้ อวัยวะเพศตามกฎหมายนั้นหมายความว่ารวมถึง “อวัยวะเพศเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์” เช่นเดียวกันกับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราของประเทศสวีเดน และความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault) ของประเทศแคนาดา

ข้อเสนอแนะ

คำนิยามศัพท์ของการกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(18) ของประเทศไทยในฉบับปัจจุบัน จึงสมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการกำหนดให้การกระทำชำเรา หมายความว่า “การบังคับให้ล่วงล้ำ” และกำหนดคำนิยามศัพท์ของคำว่า “อวัยวะเพศ” ให้อวัยวะเพศอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำและที่ถูกกระทำความผิดตามกฎหมาย หมายความว่า “อวัยวะเพศเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์” โดยการตราไว้เป็น มาตรา 1(19) ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 1(18) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำหรือผู้อื่นล่วงล้ำหรือบังคับให้ล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้กระทำหรือผู้อื่น

มาตรา 1(19) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“อวัยวะเพศ” หมายความว่า อวัยวะเพศโดยกำเนิดและอวัยวะเพศเทียมซึ่งผ่านกระบวนการผ่าตัดแปลงเพศด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์

เอกสารอ้างอิง

- คณพล จันทรหอม. (2565). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นงศิรนาถ กุศลวงษ์. (2557). ประสบการณ์ทางความคิดเรื่องการข่มขืนกระทำชำเราในกฎหมายอังกฤษ The rape conceptual experience in English law. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 7(2), 45-59.
- รณกรณ์ บุญมี. (2565). เอกสารประกอบการบรรยาย: ความผิดเกี่ยวกับเพศ: ข่มขืนกระทำชำเรา. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชรินทร์ สัสสีแก้ว. (2548). กฎหมายยอมรับสถานะผู้ผ่าตัดแปลงเพศของประเทศในทวีปยุโรป
เงื่อนไข : สถานะทางกฎหมายภายหลังการแปลงเพศ. บทความวิชาการ อัยการนิเทศ.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2551). การตีความกฎหมายอาญา. ใน รายงานผลงานการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 6. วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

อนินชา ชีวดีโสภณ. (2566). คำพิพากษาที่ดี. สืบค้น 15 มิถุนายน 2566 จาก http://www.supremecourt.or.th/storage/article_pdf/09362220230524-คำพิพากษาที่ดี-ตอนที่-1.pdf

Alphonso, C. & Farahbaksh, M. (2009). Canadian law only changed 26 years ago. Retrieved 30 July 2022 from <https://www.theglobeandmail.com/news/world/canadian-law-only-changed-26-years-ago/article1150644/>

Amnesty International. (2020). Criminalization and Prosecution of Rape in Sweden. Retrieved 15 May 2022 from <https://www.amnesty.org/en/documents/eur42/2426/2020/en/>

Andersson, U. (2021). The body and the deed. Places of rape. in Swedish court narratives. *Gender and Women's Studies*, 4(1), 1-12.

Batha, E. (2020). Rape conviction rates rise 75% in Sweden after change in the law. Retrieved 15 May 2022 from <https://www.reuters.com/article/us-sweden-crime-rape-law-trfn-idUSKBN23T2R3>

Biesenthai, L. (1991). Justice research note sexual assault legislation in Canada: an evaluation. Department of Justice Canada. Retrieved 15 May 2022 from <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/140416NCJRS.pdf>

Biswakarma, S. (2020). Indian rape laws in a nutshell. Retrieved 20 May 2022 from <https://blog.ipleaders.in/indian-rape-laws-nutshell/>

Chalmers, J. & Leverick, F. (2008). Fair Labelling in Criminal Law. *The Modern Law Review*, 71(2), 217-246.

Dale, A. (2021). Canada: rape as part of broader definitions of sexual assault. 47th regular session of the human rights council. Retrieved 15 May 2022 from https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/SR/Call_on_Rape/AmandaDale.pdf

Government of Canada. (2009). An estimation of the economic impact of violent victimization in Canada 2009. Retrieved 15 May 2022 from https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/victim/rr14_01/conc.html

- McKeever, N. (2019). Can a Woman Rape a Man and Why Does It Matter?. *Criminal Law and Philosophy*, 13, 599–619. <https://doi.org/10.1007/s11572-018-9485-6>
- Randall, M. (2011). The Treatment of Consent in Canadian Sexual Assault Law. The equality effect. Retrieved 15 May 2022 from <https://theequalityeffect.org/pdfs/ConsentPaperCanadaMR.pdf>
- Safvi, S. (2018). Men can be raped, and women can rape why Indian laws need to change for a more equal society. Retrieved 20 May 2022 from <https://www.dailyo.in/variety/rape-laws-sexual-assault-section-377-sodomy-men-victims-of-rape-asia-argento-rahul-raj-singh-metoo-27360>
- Sengar, S. (2021). Can women be charged for rape in India?. Retrieved 30 June 2022 from <https://www.indiatimes.com/explainers/news/can-women-be-charged-for-rape-in-india-556642.html>
- Somerville, M. & Gall, G. (2012). Sexual assault. *The Canadian encyclopedia*. Retrieved 15 May 2022 from <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/sexual-assault>
- United Nations. (2021). A framework for legislation on rape (Model Rape Law): report of the Special Rapporteur on Violence against Women, Its Causes and Consequences. Retrieved 20 May 2022 from <https://digitallibrary.un.org/record/3929055>
- Vipra, J. (2013). A Case for gender-neutral rape laws in India. In *Researching Reality* Internship Centre for Civil Society Working Paper No 286. Retrieved 20 May 2022 from <https://ccs.in/sites/default/files/2022-10/A%20Case%20for%20Gender%20Neutral%20Rape%20Laws%20in%20India.pdf>

บทความวิชาการ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบัน*

อุดมศึกษาของรัฐ

LEGAL MEASURES REGARDING SEXUAL HARASSMENT IN PUBLIC
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

ธนโชค แสงสุรินทร์

Thanachoke Seangsurin

อภิชัย วิลาวรรณ

Apichai Wilawan

อริวัฒน์ อภิรัตน์ธาร

Athiwat Abhirathanarath

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

Corresponding author E-mail: Thanachoke.sea@rru.ac.th

บทคัดย่อ

การคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษามีลักษณะของการกระทำแบ่งได้เป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การกระทำทางสายตา 2) การกระทำทางวาจา 3) การกระทำทางกาย 4) การกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร และ 5) การกระทำอื่นใดที่แสดงออกในทางเพศ ซึ่งเป็นการสร้างความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาทั้งทางร่างกาย จิตใจ การเรียนและทางสังคม อันเป็นปัญหาที่สถาบันอุดมศึกษาและภาครัฐจะต้องป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักศึกษาให้ได้อย่างมากที่สุด บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางวินัยตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศที่นำมาใช้ป้องกันแก้ไขปัญหาการคุกคามทางเพศต่อนักศึกษา จึงได้พบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษานั้นมีปัญหาด้านการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายในทางที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้ง่ายและการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดในบางกรณีอาจไม่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดและส่งผลให้นักศึกษาไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากมาตรการทางวินัยตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษานั้นไม่ได้กำหนดค่า

* Received 15 November 2023; Revised 13 December 2023; Accepted 18 December 2023

นิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศให้ชัดเจนและไม่ครอบคลุมปัญหาการคุกคามทางเพศอย่างเพียงพอ ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการกำหนดค่านิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศต่อนักศึกษาให้ชัดเจนแน่นอน กำหนดบทลงโทษทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำการคุกคามทางเพศ เพื่อลดปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้โทษทางวินัยและเกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกระทำและผู้กระทำ ซึ่งจะช่วยป้องกันและลดปัญหาการคุกคามทางเพศที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การคุกคามทางเพศ, สถาบันอุดมศึกษา, การลงโทษทางวินัย

Abstract

Sexual harassment in higher education institutions has five characteristics. These include 1) visual acts, 2) verbal acts, 3) physical acts, 4) acts through communication devices, and 5) other acts. Which is expressed in a sexual way. This is damage that affects students physically, mentally, academically and socially. This is a problem that higher education institutions and the government must prevent, solve and help students as much as possible. This academic article aims to study disciplinary measures according to the regulations of higher education institutions regarding sexual harassment that are used to prevent and solve problems of sexual harassment against students. Therefore, it has been found that legal measures regarding sexual harassment in higher education institutions have problems in using the discretion of law enforcers in a way that easily benefits or punishes perpetrators and the punishment of offenders in some cases may not be appropriate to the nature of the offense and resulting in students not being treated fairly. This is because the disciplinary measures according to the regulations of higher education institutions do not clearly define the definition and nature of sexual harassment and do not adequately cover the problem of sexual harassment. The author therefore proposes that the definition and nature of sexual harassment against students be clearly defined. Determine disciplinary punishment for offenders to be appropriate to the nature of the

sexual harassment act. In order to reduce the problem of using the discretion of those who enforce disciplinary punishment and ensure fairness to the victim and the perpetrator. This will help prevent and reduce problems of sexual harassment that may occur again in the future. To make higher education institutions is truly safe educational institutions.

Keywords: Sexual Harassment, Higher Educational Institutions, Disciplinary punishment

บทนำ

การคุกคามทางเพศมักจะปรากฏเป็นข่าวในสื่อสารมวลชนที่เป็นสื่อกระแสหลักอยู่เสมอ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ เป็นต้น และปัจจุบันยังพบเพิ่มขึ้นมากในสื่อกระแสรอง เช่น website face-book twitter YouTube เป็นต้น ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงข่าวสารที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความตั้งใจในการแก้ไขปัญหา เพราะมาตรการทางกฎหมายยังไม่เอื้อต่อการบังคับใช้ อีกทั้งต้องการรักษาภาพลักษณ์ ทำให้เมื่อเกิดการคุกคามทางเพศหรือมีการแจ้งเรื่องราวเรียนการคุกคามทางเพศต่อสถาบันอุดมศึกษาก็มักไม่มีการดำเนินการใดปล่อยให้ผู้กระทำพ้นความรับผิดชอบ (SHrothailand, 2021) ทั้งนี้ผลจากการคุกคามทางเพศเป็นการสร้างบาดแผลภายในจิตใจของผู้ถูกระทำ ในสภาพสังคมที่สถาบันอุดมศึกษาต้องการให้นักศึกษาเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก จึงต้องมุ่งเน้นแข่งขันกันสร้างชื่อเสียงและรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรมิให้เกิดเรื่องเสียหาย วิธีคิดนี้จึงทำให้นักศึกษาไม่ได้รับการปกป้องดูแลอย่างเหมาะสม

เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 มูลนิธิหญิงชายก้าวไกลได้ร่วมกับมูลนิธิเด็กเยาวชนและครอบครัว โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้มีการจัดเสวนาออนไลน์ เรื่อง “สถานศึกษากับปัญหาคุกคามทางเพศ” ว่าจากการทำงานช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ ในปี พ.ศ. 2562 มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ จำนวน 333 ข่าว ซึ่งเป็นข่าวที่ผู้ถูกคุกคามทางเพศเป็นเด็ก วัยรุ่น นักเรียนและนักศึกษาถึงร้อยละ 84.8 และข่าวเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาในระหว่างปี พ.ศ. 2562-2564 พบว่าเป็นการกระทำของผู้เป็นครูและอาจารย์มี 12 กรณี โดยแบ่งเป็นระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 6 กรณี และระดับมัธยมศึกษา อีก 6 กรณี ซึ่งผู้ถูกระทำส่วนใหญ่ไม่กล้าเปิดเผยกับใครเก็บเรื่องไว้เองส่งผลให้เกิดความเครียด ทำให้ป่วยเป็นโรค

ซีเมตรา บางรายถึงขั้นอยากฆ่าตัวตาย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564) นอกจากนี้ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รายงานสถิติการล่องละเมิดทางเพศเด็กนักเรียนในระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 พบว่ามีเด็กนักเรียนที่ถูกครูหรือบุคลากรทางการศึกษาทำการล่องละเมิดในปี พ.ศ. 2556 จำนวน 21 ราย, ปี พ.ศ. 2557 จำนวน 7 ราย, ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 5 ราย, ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 12 ราย และปี พ.ศ. 2560 จำนวน 8 ราย รวมทั้งสิ้น 53 ราย (สุริยา ช้องเสนาะ, 2561)

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปัจจุบันมีจำนวน 83 แห่ง แบ่งออกเป็น 1) มหาวิทยาลัยรัฐจำกัดรับ จำนวน 8 แห่ง 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง 3) มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ จำนวน 26 แห่ง 4) มหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับ จำนวน 2 แห่ง และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566) ในการดำเนินการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งหมดนี้จะมีสภามหาวิทยาลัยของแต่ละแห่งคอยควบคุมดูแลกิจการทั่วไปและมีอำนาจหน้าที่ออกกฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ โดยมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดให้มีคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาหรือ ก.พ.อ. มีอำนาจออกกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา โดย ก.พ.อ. ก็ได้ออกประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานของจรรยาบรรณที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษา ได้กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาที่กระทำการล่องละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนเป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง แต่ยังไม่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเหมาะสม

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสำหรับใช้ในการจัดการกับการคุกคามทางเพศหรือการล่องละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาได้หรือไม่ เพียงใด โดยบทความจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยส่วนที่ 1 จะเป็นบทนำที่กล่าวถึงสภาพปัญหาของการคุกคามทางเพศ ส่วนที่ 2 จะกล่าวถึงความหมายและลักษณะของการคุกคามทางเพศ รวมถึงผลกระทบจากการคุกคามทางเพศ ส่วนที่ 3 จะกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา ส่วนที่ 4 จะวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศใน

สถาบันอุดมศึกษา และในส่วนที่ 5 จะเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เหมาะสม รายละเอียดแต่ละส่วนจะนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

ความหมายของการคุกคามทางเพศ

การคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) หมายความว่า การกระทำหรือพฤติกรรมของผู้กระทำที่แสดงออกในทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางสายตา การกระทำทางวาจา การกระทำทางกาย (กรณีกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) รวมถึงการกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร (เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง, 2562) หรือการกระทำอื่นใดอันส่งผลทางเพศที่อาจก่อความเสียหายในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ความรู้สึก (ชนะชัย ออดทรัพย์, 2561) ซึ่งผู้ถูกกระทำไม่พึงปรารถนา เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความพึงพอใจในทางเพศของผู้กระทำ เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า Sexual Harassment นอกจากจะหมายถึงการคุกคามทางเพศแล้ว ยังหมายถึงการล่วงละเมิดทางเพศ หรือล่วงเกินทางเพศด้วย (ชลธิป ชาญชัยฤกษ์, ม.ป.ป.) ซึ่งคำว่า การล่วงละเมิดทางเพศ หรือล่วงเกินทางเพศ คือ การเรียกร้องหรือยั่วยุความต้องการทางเพศของผู้ล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้อื่น ไม่จะเป็นการกระทำทางกาย ทางวาจา ใช้สายตาหรือส่งข้อความผ่านทางโทรศัพท์ (กุลพล พลวัน, 2561) การล่วงละเมิดทางเพศ หรือคุกคามทางเพศ จึงมีลักษณะของการกระทำที่กว้างมากกว่าการข่มขืนกระทำชำเรา (จักรกฤษณ์ วรวิธและศลทร คงหวาน, 2563) นั้น การข่มขืนกระทำชำเรา (rape) หมายถึง การกระทำชำเราผู้อื่นโดยที่ผู้อื่นไม่ได้สมัครใจ (ปกป้อง ศรีสนิท, 2562) ส่วนคำว่ากระทำชำเราบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (18) หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากผู้อื่น ดังนั้น การข่มขืนกระทำชำเราจึงเป็นการกระทำทางกายซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการคุกคามทางเพศนั่นเอง

สำหรับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษายังมีประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เรื่องบริบทของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน (วิมนา ธรรมปรีชา, 2533) โดยผู้กระทำมีอำนาจเหนือกว่าผู้ถูกกระทำ กล่าวคือ อาจารย์ย่อมมีอำนาจเหนือกว่านักศึกษาจึงทำให้นักศึกษาต้องอยู่ในภาวะจำยอม

ลักษณะของการคุกคามทางเพศ

การคุกคามทางเพศแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่

1) การกระทำทางสายตา เป็นการจ้องมองร่างกายที่ส่อไปในทางเพศ เช่น มองซ่อนใต้กระโปรง มองหน้าอกหรือจ้องลงไปที่คอเสื้อ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) ถ้ามอง (วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, 2562) และการใช้สายตาทะลอม (เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง, 2562) ผู้เขียนเห็นด้วยว่าการจ้องมองร่างกายที่ส่อไปในทางเพศอาจเป็นการมองตรงเป้ากางเกงหรือมองกันของนักศึกษา ในขณะที่นักศึกษากำลังเดินมาพบที่ห้องพักอาจารย์ หรือเดินผ่าน ห้องเรียน โรงอาหาร หรือมีการจ้องมองหน้าอกนักศึกษาระหว่างกำลังสอน เป็นต้น

2) การกระทำทางวาจา เป็นการวิพากษ์วิจารณ์รูปร่าง ทรวดทรง การแต่งกายที่ส่อไปในทางเพศหรือการชักชวนให้กระทำการใด ๆ ในที่ลับตา การเกี้ยวพาราสี พูดจาทะลอม พูดจาลามก (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) ผิดปากใส่ พูดแซว พูดแบบหยาบคาย พูดสองแง่สองง่าม (เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง, 2562) ผู้เขียนเห็นด้วยว่าการชักชวนให้กระทำการใด ๆ ในที่ลับตา อาจชักชวนให้มาพบที่ห้องพักอาจารย์ซึ่งมีม่านปิดบังสายตา หรือการเสนอแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ เช่น พูดเกลี้ยกล่อมนักศึกษาให้ยอมมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับผลการเรียนที่สูงขึ้นหรือดำเนินการให้ได้รับทุนการศึกษา

3) การกระทำทางกาย เช่น จับมือ จับแขน ลูบแขน ลูบขา หอมแก้ม จับหน้าอก จับอวัยวะเพศ (วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์, 2562) การฉวยโอกาสกอดรัด การดืงมานั่งตัก (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) พยายามข่มขืนหรือข่มขืนกระทำชำเรา (เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง, 2562) ผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมด้วยว่า อาจใช้วิธีการล่อลวงนักศึกษาเข้าไปในบริเวณมุมห้อง เช่น มุมห้องสมุดที่มีชั้นวางหนังสือปิดบังสายตา

4) การกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร เช่น การแอบถ่ายใต้กระโปรงหรือหน้าอก เปิดคลิปลามกในมือถือ (เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง, 2562) การแสดงรูปภาพวัตถุ ข้อความที่เกี่ยวกับเพศ การเปิดภาพโป๊ในที่ทำงานหรือในคอมพิวเตอร์ของตนเองหรือในระบบอินเทอร์เน็ต (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) ผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมว่า อาจมีการใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพอวัยวะเพศของผู้กระทำแล้วส่งทางอีเมลหรือไลน์ส่วนตัวให้นักศึกษา

5) การกระทำอื่นใด เช่น การสะกดรอย การขู่ข่มขืนหรือสำเร็จความใคร่ให้นักศึกษาเห็น (เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง, 2562) ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การกระทำอื่นใด

จึงเป็นกระทำใด ๆ ก็ตามที่เป็นการคุกคามทางเพศที่ไม่ใช่ลักษณะของการกระทำทางสายตา การกระทำทางวาจา การกระทำทางกาย หรือการกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร

ผลกระทบของการคุกคามทางเพศ

ผลกระทบจากการถูกคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษาอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) ผลกระทบทางด้านร่างกาย ในกรณีที่มีการกระทำทางกาย นักศึกษาอาจได้รับอันตรายจากการถูกจับแขนหรือถูกโอบกอดหรือได้รับบาดเจ็บจากการดันชนขัดขืน เช่น มีบาดแผล รอยฟกช้ำ หากนักศึกษาถูกข่มขืนกระทำชำเรา ก็อาจได้รับบาดเจ็บจากการที่อวัยวะเพศหรือทวารหนักฉีกขาด รวมไปถึงอาจมีการติดเชื้อจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และอาจเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (ชนะชัย ออดทรัพย์, 2561)

2) ผลกระทบทางด้านจิตใจ รวมถึงอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกคุกคามทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางสายตา ทางวาจา ทางกาย ผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร และการกระทำอื่นใดอาจได้รับผลทางจิตใจ ขาดสมาธิในการเรียน โดยนักศึกษาเกิดความทุกข์ระทมใจ กังวล หวาดกลัว อับอาย ถูกเหยียดหยาม สูญเสียคุณค่าและความมั่นใจ (กันยปริณ ทองสามสีและคณะ, 2565) หากนักศึกษาได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรงอาจส่งผลทางร่างกายด้วย เช่น ทำร้ายร่างกายตัวเองหรืออาจคิดสั้นตัดสินใจฆ่าตัวตาย เป็นต้น

3) ผลกระทบทางการเรียน นักศึกษาอาจได้รับความกดดันจากอาจารย์ซึ่งมีอำนาจเหนือกว่า โดยมีการเสนอแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่สื่อไปในทางเพศ หากนักศึกษาไม่ยินยอมก็จะได้เกรดต่ำ (อัมพร อารงลักษณ์, 2552) หรือสอบตกในรายวิชานั้น ทำให้นักศึกษาอาจตัดสินใจลาออกจากมหาวิทยาลัยแห่งนั้น (ชนะชัย ออดทรัพย์, 2561) หรือตัดสินใจเลิกเรียนออกจากระบบการศึกษาไปหางานทำหรือประกอบอาชีพอย่างอื่นที่ไม่ต้องใช้ใบปริญญา

4) ผลกระทบทางด้านสังคม นักศึกษาที่ถูกคุกคามทางเพศมักจะดำเนินชีวิตอยู่ตามลำพัง เก็บตัว ไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ครูบาอาจารย์ หรือคนในครอบครัว จนอาจส่งผลกระทบด้านการเรียน บางกรณีอาจเกิดพฤติกรรมหมกมุ่นในทางเพศและเป็นอาชญากรที่จะไปกระทำความผิดในอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดเกี่ยวกับเพศ (ชนะชัย ออดทรัพย์, 2561) ซึ่งนอกจากจะก่อปัญหาให้เกิดขึ้นแก่สังคมแล้วยังสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่จะร่วมกันพัฒนาประเทศต่อไป

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อปัญหาการคุกคามทางเพศในประเทศไทยยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักศึกษาในหลาย ๆ ด้าน จึงมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศตามความร้ายแรงดังต่อไปนี้

1) การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่脅ด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นได้กำหนดโทษจำคุกและปรับ คำว่ากระทำชำเรา หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล้วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น ในกรณีที่ผู้กระทำใช้อวัยวะเพศของตนล้วงล้ำซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกับคำว่าสอดใส่เข้าไปในอวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากของผู้ถูกกระทำ แม้ผู้กระทำจะไม่สำเร็จความใคร่ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว แต่หากผู้กระทำมีเจตนาล้วงล้ำแต่การกระทำไม่บรรลุผล กล่าวคือไม่มีการล้วงล้ำก็ผิดฐานพยายามกระทำชำเราจะรับโทษเพียง 2 ใน 3 ส่วน หลักในการวินิจฉัยอยู่ที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำชำเราหรือมีเจตนาล้วงล้ำหรือไม่ หากมีและการกระทำนั้นใกล้ชิดต่อผลก็เป็นพยายามกระทำชำเรา หากไม่มีก็เป็นเพียงกระทำอนาจาร (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2566) ดังนั้น หากผู้กระทำได้กระทำการข่มขืนกระทำชำเรานักศึกษา ก็จะมี ความผิดและต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 และยังเป็นการคุกคามทางเพศต่อนักศึกษาที่เป็นลักษณะของการกระทำทางกายที่มีลักษณะร้ายแรงที่สุด ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและจะถูกลงโทษทางวินัยตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

2) การกระทำอนาจาร เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่าผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่า 15 ปี โดยขู่脅ด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น โดยในวรรคสองบัญญัติว่าถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล้วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น ซึ่งคำว่ากระทำอนาจารมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4024/2534 วินิจฉัยว่า การกระทำอนาจาร คือ การกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4836/2547 วินิจฉัยว่า คำว่า อนาจาร มีความหมายว่าเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวบุคคลที่ไม่สมควรทางเพศ ซึ่งมีได้หมายความว่าเฉพาะการประเวณีหรือความใคร่เท่านั้น แต่รวมถึงการกระทำให้อับอายขายหน้าในทางเพศด้วย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2566) แต่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12983/2558

วินิจฉัยว่า การใช้กล้องบันทึกภาพแอบถ่ายได้กระป๋องของผู้เสียหายในระยะใกล้ชิด แม้จะมีได้สัมผัสต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้เสียหายโดยตรงก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานกระทำความผิดแล้ว สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1201/2559 วินิจฉัยว่า แม้ยังไม่ได้แตะเนื้อตัวร่างกายของผู้เสียหาย เมื่อเป็นการกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศก็มีความผิดฐานกระทำความผิดแล้ว ดังนั้น การกระทำความผิด จึงเป็นการคุกคามทางเพศรูปแบบหนึ่งแต่มีลักษณะของการกระทำทางกายที่ร้ายแรงน้อยกว่าการข่มขืนกระทำชำเรา แต่ก็ยังร้ายแรงมากกว่าการคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397

3) การคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่าผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ วรรคสอง บัญญัติว่าถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัลหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ และวรรคสาม บัญญัติว่าถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำความผิดมีอำนาจเหนือผู้ถูกระทำความผิดอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้างหรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่นใด ซึ่งการคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 วรรคสอง จึงมีความร้ายแรงน้อยกว่าการข่มขืนกระทำชำเราและการกระทำความผิดฐานกระทำความผิด เพราะเป็นเพียงความผิดลหุโทษ แต่ครอบคลุมการคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศทุกลักษณะไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางสายตา ทางวาจา ทางกาย ผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร และการกระทำอื่นใดที่ไม่เข้าลักษณะที่กล่าวมา

4) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ได้มีการออกมาตรการเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อนักศึกษา โดยมีข้อห้ามบุคลากรทั้งที่เป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ และลูกจ้าง ผู้ที่ฝ่าฝืนมีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายดังนี้

4.1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ในมาตรา 11 กำหนดให้มีคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หรือ ก.พ.อ. และในมาตรา 14 (4) กำหนดให้ ก.พ.อ. มีอำนาจออกกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับ ซึ่ง ก.พ.อ. ได้ออกประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานของจรรยาบรรณที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษา ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2551 ในข้อ 4 (2) กำหนดให้การล่วงละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์

ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนเป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง และในมาตรา 48 ได้กำหนดโทษทางวินัยเอาไว้ 5 สถาน คือ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดเงินเดือน (4) ปลดออก และ (5) ไล่ออก โดยโทษทั้ง 5 สถานนี้แบ่งออกได้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและความผิดวินัยที่ไม่ร้ายแรง ในกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงโทษทางวินัยได้แก่ ไล่ออกและปลดออก ส่วนความผิดวินัยที่ไม่ร้ายแรง ได้แก่ ลดเงินเดือน ตัดเงินเดือนและภาคทัณฑ์

4.2) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ในมาตรา 18 (2) กำหนดให้สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจออกกฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ผู้เขียนขอยกเป็นกรณีศึกษา 2 แห่ง คือ (1) ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยจรรยาบรรณของบุคลากรมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2555 ในข้อ 21 (2) กำหนดว่าการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนเป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง และข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2560 ในข้อ 37 (10) และ (11) กำหนดว่าการล่วงละเมิดทางเพศกับนักศึกษา หรือประพฤติชั่วสาวหรือกระทำอนาจารกับนักศึกษาเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และในข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยการลงโทษทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2550 ในข้อ 8 กำหนดว่าการล่วงละเมิดทางเพศกับนักศึกษา โทษทางวินัย คือ ไล่ออกหรือปลดออก หรือประพฤติชั่วสาวหรือกระทำอนาจารกับนักศึกษา โทษทางวินัย คือ ไล่ออกหรือปลดออก แต่ในกรณีไม่ร้ายแรงจะลงโทษต่ำกว่าไล่ออกหรือปลดออกก็ได้ (2) ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551 ในข้อ 8 (11) และข้อ 9 กำหนดว่าการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนเป็นความผิดวินัยร้ายแรง และข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2564 ในข้อ 41 และข้อ 43 กำหนดว่ากรณีประพฤติผิดจรรยาบรรณที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงโทษทางวินัย คือ ปลดออกหรือไล่ออก และในข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย การสอบสวน พิจารณา การลงโทษ การออกจากราชการ การสั่งพักหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2554 ในข้อ 50 (5) กำหนดว่าการล่วงละเมิดทางเพศถึงขั้นได้เสียกับนักศึกษาให้ลงโทษไล่ออก และในข้อ 51 กำหนดว่ากรณีมีความสัมพันธ์อันชั่วสาวหรือกระทำอนาจารต่อนักศึกษาโดยพฤติการณ์ที่ไม่ร้ายแรงให้สั่งลงโทษตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

4.3) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ในมาตรา 17 กำหนดให้สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจระเบียบ ออกข้อบังคับและประกาศของมหาวิทยาลัย เช่น ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครว่าด้วยประมวลจริยธรรมของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2566 ในข้อ 15 (4) กำหนดให้ละเว้นการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตน โดยจะเป็นความยินยอมหรือไม่ก็ตาม รวมถึงแสดงท่าทีสื่อถึงการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักศึกษาทั้งทางกายและทางวาจาด้วย และในข้อ 29 (2) กำหนดว่าการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนเป็นการกระทำผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรงและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และในข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย พ.ศ.2565 ในข้อ 36 กำหนดว่ากรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โทษทางวินัยคือ ปลดออกหรือไล่ออก

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา

การคุกคามทางเพศได้แบ่งตามความร้ายแรงเป็น 4 กรณี

1) การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นการคุกคามทางเพศในลักษณะของการกระทำทางกาย โดยผู้กระทำต้องใช้อวัยวะเพศของตนเองล่วงล้ำหรือสอดใส่อวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากของผู้อื่นจึงจะมีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จะเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาจะมีความรุนแรงมากกว่าบุคลากรส่วนอื่นๆ เพราะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา แม้นักศึกษาจะยินยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศ บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาก็ยังมีความผิด และต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย

2) การกระทำอนาจาร เป็นการคุกคามทางเพศต่อนักศึกษาที่มีความร้ายแรงเช่นกันเพียงแต่น้อยกว่าการข่มขืนกระทำชำเรา สถาบันอุดมศึกษา มีการออกข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย กำหนดขั้นตอนและวิธีการสอบสวนพิจารณาและการลงโทษทางวินัย เมื่อมีการกล่าวหาบุคลากรว่ากระทำอนาจารนักศึกษา อธิการบดีจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยจากบุคลากรอย่างน้อย 3 คน ซึ่งในคณะกรรมการนี้อย่างน้อย 1 คน ต้องเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย ทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานพิจารณาลงมติและทำรายงานการ

สอบสวนเสนอให้คณะกรรมการบริหารงานบุคคลพิจารณาเพื่อลงมติอีกครั้ง โดยอธิการบดีจะเป็นผู้ส่งลงโทษทางวินัยตามมติของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล

3) การคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศตามกฎหมายอาญา มาตรา 397 นั้น ซึ่งบทบัญญัติในวรรคหนึ่งจะมีลักษณะของการคุกคามเป็นการกระทำทั่วไป ไม่มีขอบเขตของการคุกคามว่ามากน้อยเพียงใด จึงทำให้มีการตีความอย่างกว้างขวางจนไร้ขอบเขตไม่ได้ เจาะจงในเรื่องคุกคามทางเพศและส่งผลให้ขาดความชัดเจนแน่นอน (ภคพร เพชรสังข์ และอัจฉริยา ชูตินันท์, 2566) ส่วนการคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศก็มีความหมายกว้างทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายเลือกที่จะใช้ดุลพินิจตีความไปในทางที่อาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้กระทำได้ง่าย ถ้าหากมีการใช้ดุลพินิจไปในทางทุจริตช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแล้ว นักศึกษาอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม

4) การคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 พบว่าไม่ได้มีการบัญญัติถึงมาตรการที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา มีเพียงกำหนดให้คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) มีอำนาจออกระเบียบข้อบังคับเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับดังกล่าว ซึ่ง ก.พ.อ. ก็ได้ออกประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานของจรรยาบรรณที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษา กำหนดว่าหากข้าราชการพลเรือนและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษากระทำการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักศึกษาซึ่งมิใช่คู่สมรสของตนเป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง คำว่าล่วงละเมิดทางเพศเป็นการกระทำในทางเพศที่ผู้ถูกระทำไม่ได้ยินยอม เช่น ข่มขืนกระทำชำเราหรือจับหน้าอกนักศึกษา เป็นต้น ส่วนคำว่าความสัมพันธ์ทางเพศเป็นการกระทำในทางเพศที่ผู้ถูกระทำยินยอม เช่น นักศึกษาไปหาบุคลากรถึงที่พักอาศัยเพื่อมีเพศสัมพันธ์ด้วย ก็เป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกัน แต่เมื่อประกาศ ก.พ.อ. มิได้ให้คำนิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศว่าอย่างไร ทั้งยังไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดมาตรการป้องกันปัญหาการคุกคามทางเพศที่อาจเกิดขึ้นได้ (ชนะชัย ออดทรัพย์, 2561) สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องกำหนดคำนิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศของแต่ละสถาบันเอง

สำหรับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 มีบทบัญญัติกำหนดให้มีสภามหาวิทยาลัยของแต่ละแห่งที่มีอำนาจออกระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ซึ่งพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ

ไม่ได้กำหนดคำนิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศรวมทั้งไม่ได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศไว้แต่อย่างใด ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ข้อ 7 ในพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ โดยกำหนดให้การป้องกันการคุกคามทางเพศเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของมหาวิทยาลัย เพื่อคุ้มครองสิทธิให้นักศึกษา

เมื่อพิจารณาข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยจรรยาบรรณของบุคลากรมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2555 ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2560 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551 และข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครว่าด้วยประมวลจริยธรรมของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2566 พบว่ามีได้มีการกำหนดคำนิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศเอาไว้ในข้อบังคับแต่อย่างใด ทำให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยและนักศึกษาไม่อาจทราบได้ว่าต้องมีการกระทำในลักษณะใดบ้างจึงจะถือว่าเป็นการคุกคามทางเพศ เช่น การพูดจาชักชวนไปในที่ลับตาคน หรือเสนอให้คะแนนเรียนมากเป็นพิเศษ หรือการเสนอว่าจะทำให้ได้รับทุนการศึกษา หรือเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อแลกกับการมีเพศสัมพันธ์หรือลอบคลอวียะส่วนหนึ่งส่วนใด การที่ไม่มีคำนิยามอาจทำให้บุคลากรที่กระทำความผิดไม่ทราบว่าตนกำลังคุกคามทางเพศนักศึกษาอยู่ (พิมพา สุทะเงิน, 2566) เช่น บุคลากรพอใจในตัวนักศึกษาอาจเผลอจับมือหรือโอบกอดซึ่งนักศึกษาอาจรู้สึกไม่ดีแต่ไม่กล้าแสดงออก เพราะอาจส่งผลต่อการเรียนหรือการใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย ดังนั้น การคุกคามทางเพศแต่ละลักษณะมีความร้ายแรงแตกต่างกัน ถ้าเป็นการข่มขืนกระทำชำเราย่อมเป็นการคุกคามทางเพศที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อนักศึกษาอย่างรุนแรงทั้งร่างกาย จิตใจ การเรียนและสังคม เมื่อเทียบกับการการจ้องมองหน้าอกหรือชวนคุยเรื่องรสนิยมทางเพศ จึงเสนอให้มีการกำหนดคำนิยามและลักษณะของการคุกคามทางเพศให้ครอบคลุมลักษณะของการกระทำทางสายตา การกระทำทางวาจา การกระทำทางกาย การกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร และการกระทำอื่นใดที่เป็นการคุกคามทางเพศที่ไม่ใช่การกระทำทางสายตา ทางวาจา ทางกายและผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร ซึ่งเกิดความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาทั้งทางร่างกาย จิตใจ การเรียนและทางสังคม

เมื่อพิจารณามาตรการลงโทษทางวินัย ได้แก่ ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยการลงโทษทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2550 ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2560 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ว่าด้วยการดำเนินการทาง

วินัย การสอบสวนพิจารณา การลงโทษ การออกจากราชการ การสั่งพักหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ.2554 ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครว่าด้วยการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2565 จะเห็นว่าโทษทางวินัยที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรง คือ ไล่ออกและปลดออก ส่วนความผิดวินัยไม่ร้ายแรง คือ ลดเงินเดือน ตัดเงินเดือนและภาคทัณฑ์ ดังนั้น การข่มขืนกระทำชำเราจึงควรลงโทษไล่ออกสถานเดียว เพราะเป็นการคุกคามทางเพศที่ร้ายแรงที่สุด ส่วนการกระทำอนาจารหากผู้บังคับใช้โทษทางวินัยตีความการกระทำอนาจารไปในแนวทางเดียวกับคำพิพากษาศาลฎีกาในกรณีที่บุคลากรมีการสัมผัสร่างกายของนักศึกษา เช่น จับหน้าอกหรืออวัยวะเพศของนักศึกษากับกรณีบุคลากรใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพได้กระโปรงนักศึกษา ก็จะเป็นการกระทำอนาจารทั้งสองกรณีซึ่งผู้บังคับใช้โทษทางวินัยมีดุลพินิจที่จะไล่ออกหรือปลดออกก็ได้เพราะเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ผู้เขียนเห็นว่าควรลงโทษปลดออกในกรณีที่มีการสัมผัสร่างกายของนักศึกษา ส่วนกรณีที่ไม่ได้มีการสัมผัสร่างกายของนักศึกษาควรลงโทษลดเงินเดือน เพราะการสัมผัสร่างกายหรืออวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของนักศึกษานั้นเป็นการคุกคามทางเพศที่ร้ายแรงมากกว่า เนื่องจากบทลงโทษตามกฎหมายอาญา มาตรา 397 วรรคสอง มีระวางโทษค่อนข้างต่ำคือ จำคุกไม่เกิน 1 เดือน และปรับไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งศาลมักจะลงโทษปรับมากกว่าโทษจำคุกและค่าปรับก็มีจำนวนไม่สูงมาก ไม่กระทบฐานะในการชำระค่าปรับของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาแต่อย่างใด (สุริศา นิยมรัตน์, 2561) ส่วนการคุกคามทางเพศในลักษณะการกระทำทางสายตา การกระทำทางวาจา การกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสารและการกระทำอื่นใดควรลงโทษตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์ แล้วแต่พฤติการณ์แห่งกรณี นอกจากนี้ยังพบว่าข้อบัญญัติของมหาวิทยาลัยยังกำหนดให้บุคลากรที่ประพฤติชั่วสวักกับนักศึกษาเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และมีโทษไล่ออกหรือปลดออก แม้นักศึกษาจะยินยอมก็มีความผิดและรับโทษทางวินัยเช่นเดียวกับกรณีกระทำอนาจาร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การคุกคามทางเพศในสถาบันอุดมศึกษา คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของผู้กระทำที่แสดงออกในทางเพศแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การกระทำทางสายตา 2) การกระทำทางวาจา 3) การกระทำทางกาย 4) การกระทำผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร เช่น แอปถ่ายได้กระโปรงนักศึกษา 5) การกระทำอื่นใด เช่น สกปรกรอยตาม สำเร็จความใคร่ต่อหน้านักศึกษา

ซึ่งส่งผลกระทบต่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านการเรียน และ 4) ด้านสังคม

สำหรับปัญหาของการบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายอาญาในสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้ง่าย ในบางกรณีอาจพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิดซึ่งนักศึกษาอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะการคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศที่เป็นความผิดลหุโทษที่ศาลมักจะลงโทษปรับซึ่งไม่กระทบฐานะในการชำระค่าปรับของผู้กระทำความผิด สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องกำหนดโทษทางวินัยในข้อบัญญัติให้เหมาะสมกับการคุกคามที่ส่อไปในทางล่วงเกินทางเพศ เช่น ลดเงินเดือนหรือตัดเงินเดือน เป็นต้น โดยเฉพาะที่สำคัญจะต้องกำหนดค่านิยมและลักษณะของการคุกคามทางเพศที่ชัดเจนแน่นอนให้ผู้กระทำทราบว่ากระทำของตนนั้นเป็นการคุกคามทางเพศ ซึ่งการคุกคามทางเพศแต่ละลักษณะนั้นมีความร้ายแรงแตกต่างกัน เช่น ข่มขืนกระทำชำเราให้ลงโทษไล่ออก การกระทำอนาจารโดยการสัมผัสร่างกายของนักศึกษาให้ลงโทษปลดออก ส่วนการใช้สายตามองหน้าอก การพูดจาลามกหรือการขู่วัยวะเพศของผู้กระทำให้นักศึกษาเห็น อาจลงโทษตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์ เป็นต้น หากผู้บังคับใช้โทษทางวินัยเลือกใช้ดุลพินิจตัดสินลงโทษไม่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดก็อาจไม่เป็นธรรมต่อนักศึกษาและผู้กระทำความผิด

จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดค่านิยมของคำว่า การคุกคามทางเพศ ให้ความความถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของผู้กระทำที่แสดงออกในทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางสายตา ทางวาจา ทางกาย ผ่านอุปกรณ์การสื่อสาร หรือการกระทำอื่นใด อันส่งผลที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักศึกษาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การเรียนและสังคม ซึ่งผู้ถูกกระทำไม่พึงปรารถนา โดยผู้กระทำมีอำนาจเหนือกว่าผู้ถูกกระทำ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความพึงพอใจของผู้กระทำ

2. ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยผู้กระทำการคุกคามทางเพศต่อนักศึกษา ในกรณีที่ลักษณะของการกระทำทางกายเป็นการข่มขืนกระทำชำเรา ให้ลงโทษไล่ออกเพียงอย่างเดียว การกระทำอนาจาร ให้ลงโทษปลดออก แต่หากไม่มีการสัมผัสร่างกายหรือวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของนักศึกษา ให้ลงโทษลดเงินเดือน ส่วนการกระทำทางสายตา ทางวาจา ผ่านอุปกรณ์การสื่อสารหรือการกระทำอื่นใดให้ลงโทษตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์แล้วแต่กรณี เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้โทษทางวินัย

3. ควรที่จะออกประกาศแสดงเจตนารมณ์ต่อต้านการคุกคามทางเพศไว้อย่างชัดเจน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถาบันให้มีความปลอดภัย รวมทั้งจัดอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศให้นักศึกษาและบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2564). คู่มือมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร: พีระมิตร ศรีเอชเอ็น.
- กุลพล พลวัน. (2561). “การล่วงเกินทางเพศ” ความผิดใหม่ในกฎหมายและสังคมไทย. สืบค้น 5 ธันวาคม 2566 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1254173
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2566). กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง.
- เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิง. (2562). คู่มือเผือก: หยุดการคุกคามทางเพศ สำหรับพนักงานขนส่งสาธารณะ. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://actionaid.or.th/คู่มือเผือก-หยุด-คุกคาม/>
- จักรกฤษณ์ วรวิทย์ และศลธร คงหวาน. (2563). แนวทางการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก. วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต, 2(1), 22.
- ชนะชัย ออดทรัพย์. (2561). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิป ชาญชัยฤกษ์. (ม.ป.ป.). Textual harassment. สืบค้น 5 ธันวาคม 2566 จาก [https://www.culi.chula.ac.th/salc/images/ENG%20Today%20PDF/Eng-76%20\(Texual%20harassment\).pdf](https://www.culi.chula.ac.th/salc/images/ENG%20Today%20PDF/Eng-76%20(Texual%20harassment).pdf)
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2562). การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องเพศ : ความหมายใหม่และโทษใหม่ของการข่มขืนกระทำชำเรา. สืบค้น 5 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.the101.world/rape-in-thai-law/>
- ประกาศ ก.พ.อ. (2551). เรื่อง มาตรฐานของจรรยาบรรณที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษา. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนพิเศษ 141 ง หน้า 35 (22 สิงหาคม 2551).
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 27. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก หน้า 127 (27 พฤษภาคม 2562).

- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก หน้า 17 (18 มกราคม 2548).
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2547). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก หน้า 1 (14 มิถุนายน 2547).
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา. (2547). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 70 ก หน้า 33 (12 พฤศจิกายน 2547).
- พิมพ์ สุธะเงิน. (2566). กฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 7(1), 215.
- ภคพร เพชรสังข์ และอัจฉริยา ชูตินันท์. (2566). ปัญหาการคุกคามทางเพศได้กบนโลกออนไลน์. วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 12(1), 70.
- วิมนา ธรรมปรีชา. (2533). การคุกคามทางเพศ. ใน วิทยานิพนธ์ หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์. (2562). ขอบเขตของการกระทำชำเรา การกระทำอนาจาร และการคุกคามทางเพศ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 48(1), 112-124.
- สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (2565). ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานมหาวิทยาลัย. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566 จาก https://hrm.offpre.rmutp.ac.th/wordpress/?page_id=627
- สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (2566). ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของมหาวิทยาลัย. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.rmutp.ac.th/ethics/>
- สภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2550). ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ว่าด้วยการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.council.cmru.ac.th/schTOGET/concludelaws/2560/regula/regula6005.pdf>
- สภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2555). ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ว่าด้วยจรรยาบรรณของบุคลากรมหาวิทยาลัย. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.council.cmru.ac.th/schTOGET/concludelaws/2555/regula/regula5504.pdf>

- สภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2560). ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของพนักงานมหาวิทยาลัย. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566 จาก <http://www.council2.cmru.ac.th/schTOGET/concludelaws/2560/regula/regula6001.pdf>
- สภามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. (2551). ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://council.rru.ac.th/?p=1931>
- สภามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. (2554). ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย การสอบสวนพิจารณา การลงโทษ การออกจากราชการ การสั่งพักหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://council.rru.ac.th/?p=1931>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2564). หยุดปัญหาคุกคามทางเพศในสถาบันการศึกษา. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=264250>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). ข้อมูลสถาบันอุดมศึกษา. สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2566 จาก https://info.mhesi.go.th/homestat_academy.php
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2561). เด็กนักเรียนกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศ. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=46956
- สุริศา นิยมรัตน์. (2561). ความผิดทางอาญา: กรณีการคุกคามทางเพศ. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 7(2), 150.
- อัมพร อารังลักษณ์. (2552). การคุกคามทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- SHero Thailand. (2021). “สถานศึกษาไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย” ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศในมหาวิทยาลัยที่ไม่เคยถูกแก้ไขอย่างแท้จริง. Retrieved 5 November 2023 from <https://www.shero thailand.org/post/สถานศึกษาไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัย-ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศในมหาวิทยาลัยที่ไม่เคยถูกแก้ไขอย่างแท้จริง>

บทความวิจัย

หน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา*

FEDERAL AGENCY IN THE HEARING OF PROVISIONAL RELEASE

PROCEEDINGS IN CRIMINAL CASES

ศิริลักษณ์ สุรวรรณ

Siriluk Surawan

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Faculty of Law Rangsit University, Thailand

Corresponding author E-mail: siriluk.s63@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้า เช่น บทบัญญัติและวัตถุประสงค์ของมาตรการปล่อยชั่วคราวของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึง 119 ทวิ และศึกษาปัญหาและข้อขัดข้องในการนำมาตรการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในคดีอาญา ตลอดจนการศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาและแคนาดาที่มีการนำมาตรการปล่อยชั่วคราวมาใช้บังคับและทำให้เกิดการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ พบว่า แม้ประเทศไทยจะมีมาตรการปล่อยชั่วคราวซึ่งเป็นมาตรการที่สามารถช่วยผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ฐานะยากจน หรือผู้มีฐานะที่ร่ำรวย ให้มีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราวที่เท่าเทียมกัน แต่ในปัจจุบันมาตรการปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณาของศาลยังพบว่าศาลการปล่อยชั่วคราวของศาลขาดแคลนข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาของศาล ในชั้นตอนนี้กฎหมายให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว หากศาลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ครบถ้วนก็จะทำให้การพิจารณาของศาลปราศจากอคติทั้งปวง ซึ่งทางสหรัฐอเมริกาและแคนาดาได้จัดตั้งหน่วยงานกลางในการปล่อยชั่วคราวได้ผลเป็นอย่างดี ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งสำนักปล่อยชั่วคราวขึ้นโดยเฉพาะ มีรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อเป็นการกำหนดให้ถือปฏิบัติก่อนการพิจารณาปล่อยชั่วคราวทุกครั้งต้องให้สำนักปล่อยชั่วคราวดำเนินการในการสืบเสาะหาข้อมูล ประเมินความเสี่ยงในการหลบหนีจัดทำรายงาน จัดทำความเห็นเสนอต่อศาล เพื่อให้ศาลใช้ประกอบการพิจารณาก่อนการปล่อยชั่วคราว จึงควรจัดตั้งหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาการ

* Received 12 September 2023; Revised 15 October 2023; Accepted 18 December 2023

ปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาโดยพระราชบัญญัติโดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับการปล่อยชั่วคราวขึ้นโดยเฉพาะ

คำสำคัญ: การปล่อยตัวชั่วคราว, ประเมินความเสี่ยง, หน่วยงานกลาง, ชั้นพิจารณาคดี

Abstract

The objective of this independent study is to study and investigate aspects such as the provisions and objectives of provisional release measures, with a specific focus on Articles 106 to 119 (bis). Moreover, it studies the intricacies and obstacles encountered in the practical implementation of provisional release measures concerning individuals accused of offenses or defendants entangled in criminal cases. In addition to this, the study extends its purview to investigate the legal frameworks existing in the United States and Canada, where provisional release measures have been effectively employed to address pertinent issues. This study has revealed that, notwithstanding the existence of provisional release measures in Thailand designed to provide equitable benefits to both financially disadvantaged and affluent defendants or accused offenders, the current judicial process faces a significant shortfall in the availability of requisite information for comprehensive deliberation. At this juncture, prevailing legal provisions empower the court to exercise its discretion in the evaluation of provisional release. If the court receives complete information about the defendant or accused offenders, it will result in a more impartial court decision, as observed in the United States and Canada, where the establishment of central agencies for provisional release has proven to be highly effective. Therefore, it is advisable to establish a Provisional Release Bureau, particularly with a structured format and operational procedures, based on the authority granted by the Royal Decree for the establishment of a central agency to facilitate the court's deliberation before granting provisional release on every occasion. The Provisional Release Bureau should conduct data investigation, assess flight risks, prepare reports, and provide recommendations to the court

for deliberation before granting temporary release. Hence, it is advisable to establish a Federal Agency In The Hearing Of Provisional Release Proceedings In Criminal Cases, as stipulated by the Royal Decree, outlining its responsibilities and specific duties concerning the implementation of provisional release.

Keywords: Temporary Release, Assess the Risk, Federal Agency, Judicial Class

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้จากที่รัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาด้วยการหามาตรการต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เสริมกับการใช้ประกันหรือหลักประกันตามแนวปฏิบัติที่เคยมีอยู่เดิม ได้แก่ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring: EM) การประกันอิสรภาพ การมีกองทุนยุติธรรม และการตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวแต่มาตรการดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดบางประการทำให้การแก้ไขปัญหายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring: EM) ซึ่งมีลักษณะเป็นเครื่องพันข้อมือและทำให้ทราบถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว (The Right to Privacy) ดังนั้น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring: EM) จึงต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาหรือจำเลย และควรถูกจำกัดการใช้เฉพาะในคดีที่เป็นความผิดร้ายแรง ส่วนการตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เป็นการตั้งบุคคลเพื่อสอดส่องดูแล รับรายงานตัว หรือให้คำปรึกษาผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว แต่การตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลภายนอกและต้องใช้งบประมาณแผ่นดินเป็นค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้การคุมขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างพิจารณาหรือการสอบสวนยังเป็นการเพิ่มภาระแก่เรือนจำที่ต้องรับผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าสู่ระบบโดยไม่จำเป็น ส่งผลให้เกิดความแออัดภายในเรือนจำจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งรัฐยังต้องสูญเสียงบประมาณ สำหรับค่าใช้จ่ายใช้ดูแลผู้ต้องหาที่ไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ปัจจุบันศาลมีข้อมูลไม่เพียงพอสำหรับใช้ประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราว ซึ่งปรากฏจากผลการดำเนินการปล่อยชั่วคราวของศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี 2565 (สถิติการปล่อยชั่วคราวศาล

จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566) แม้จะมีการจัดทำแบบประเมินความเสี่ยงก่อนการปล่อยชั่วคราว แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยมากซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างน้อยหากเทียบกับจำนวนคำร้องขอปล่อยชั่วคราวที่ยื่นทั้งหมด

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหามาตรการขาดแคลนข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว จึงควรจัดตั้งหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาคดีการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาโดยพระราชบัญญัติโดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับการปล่อยชั่วคราวขึ้นโดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการปล่อยชั่วคราวของไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อขัดข้องในการนำมาตราการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในคดีอาญา
3. เพื่อศึกษาและค้นคว้ามาตรการปล่อยชั่วคราวของไทยและต่างประเทศ และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับมาตรการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในคดีอาญา

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำมาใช้วิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัย

1. สหรัฐอเมริกา

การที่สหรัฐอเมริกาจะอนุญาตผู้กระทำความผิดหรือจำเลยให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว สหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดเชิงป้องกันความเรียบร้อย ซึ่งให้มีการประกันตัวเพื่อยืนยันการมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล แต่ภายหลังกลับเกิดปัญหาการเรียกค่าปรับที่สูงเกินไป (Amdt 8.1 Overview of Eighth Amendment, 2023) จนส่งผลกระทบต่อประชาชนไม่สามารถจ่ายค่าประกันตัวได้ โดยสหรัฐอเมริกามีแนวทางการแก้ปัญหามาตรการปล่อยชั่วคราวเนื่องมาจากการเรียกเงินประกันจากผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่สูงเกินไป สหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมได้ทุกคดีที่มีการกระทำความผิด ยกเว้นคดีที่มีโทษประหารชีวิต โทษประหารชีวิตศาลยังใช้ดุลพินิจการสั่งให้ปล่อยชั่วคราว โดยศาลจะต้องใช้ดุลพินิจการขอประกันตัวโดยต้องพิจารณาถึงลักษณะและพฤติการณ์แวดล้อมทั้ง

พยานหลักฐานและฐานความผิดเพื่อป้องกันการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคม The Federal Bail Reform Act 1984 ได้วางหลักในการประกันตัวไว้ว่า ศาลจะต้องไม่กำหนดเงินประกันที่สูงเกินไปต่อการคุมขังก่อนการพิจารณาของศาล จนส่งผลกระทบต่อจำเลยที่มีฐานะยากจนที่จะสามารถทำตามเงื่อนไขการกำหนดเงินประกันที่สูงเกินไปได้ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถนำเงินมาวางประกันได้ (kiDeuk kim and Megan enver, 2011) การที่สหรัฐอเมริกาการนำมาตรการปล่อยตัวชั่วคราวมาบังคับใช้เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับสิทธิความเท่าเทียมกันทุกชนชั้น และการปล่อยชั่วคราวของศาลยังคำนึงถึงความปลอดภัยของคนสังคม ชุมชน และการไม่ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

ขั้นสอบสวน

เมื่อจำเลยถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลาง เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการพิจารณาคดีจะดำเนินการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว และละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับจำเลย ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากจำเลยในระหว่างการสัมภาษณ์หลังการจับกุมไม่นาน ซึ่งโดยปกติแล้วจะดำเนินการก่อนที่จำเลยจะปรากฏตัวครั้งแรกในศาล หลังจากสอบปากคำจำเลยแล้ว เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบข้อมูลของจำเลย ได้แก่ การสอบสวนของเจ้าหน้าที่อากรวมถึงการติดต่อกับครอบครัวของจำเลย เพื่อน นายจ้าง หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย หรือสถาบันการเงิน ข้อมูลที่จำเลยให้ไว้ไม่ได้ใช้เพื่อตัดสินความผิด แต่ควรพิจารณาความเหมาะสมของผู้ต้องหาหรือจำเลยสำหรับการได้รับการปล่อยตัวจากการควบคุมของรัฐบาลกลาง (Fourth Amendment, 2023)

ขั้นอัยการ

อัยการจะประเมินคดี และใช้คำให้การและข้อมูลทั้งหมดที่มีเพื่อพิจารณาว่ารัฐบาลควรนำเสนอคดีต่อคณะลูกขุนใหญ่ของรัฐบาลกลางหรือไม่ ซึ่งข้อเท็จจริงทั้งหมดนำไปสู่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือบุคคลที่ก่ออาชญากรรม ก่อนที่อัยการจะสรุปนั้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องดูหลักฐานทั้งทางตรงและทางพหุติการณ์ ก่อน หลักฐานโดยตรงคือหลักฐานที่สนับสนุนข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องอนุมาน คำให้การของผู้เห็นเหตุการณ์ต่ออาชญากรรมจะถือเป็นหลักฐานโดยตรงเพราะบุคคลนั้นก่ออาชญากรรมจริง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นภายใน 1 วัน หรือวันหลังจากที่จำเลยถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหา ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกนำตัวต่อหน้าผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาคดี เบื้องต้นในคดีนี้ (Steps in the federal criminal process Initial Hearing / Arraignment, 2022) และกำหนดข้อกล่าวหาต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย การเตรียมการเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีทนายความ

สำนักปล่อยชั่วคราว (Pretrial Services Officers)

บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บริการพิจารณาคดี (The pretrial services officer) คือการระบุตัวจำเลยที่มีแนวโน้มจะไม่ปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาลในอนาคตหรือมีความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายต่อสังคม เจ้าหน้าที่ต้องสร้างความสมดุลระหว่างข้อสันนิษฐานที่ว่าจำเลยเป็น “ผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด” กับข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยบางคนอาจหลบหนีอำนาจศาลหรือแสดงตัวเป็นภัยคุกคามต่อชุมชน หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการพิจารณาคดีเชื่อว่ามีความเป็นไปได้ที่จำเลยอาจไม่ปรากฏตัวในศาล เจ้าหน้าที่จะแนะนำหลักประกันพันธบัตรทางการเงิน ซึ่งจำเลยหรือ “ผู้ค้ำประกัน” ของจำเลย การปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไขจะปรับให้เหมาะสมกับผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคน หรือหากการประเมินผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความเสี่ยงสูงที่จะก่ออันตรายต่อชุมชน ก็แนะนำให้ควบคุมตัว เมื่อการไต่สวนเสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่พิจารณาคดีจะส่งรายงานต่อศาลพร้อมคำแนะนำที่เหมาะสม ซึ่งช่วยศาลในการตัดสินใจโดยแจ้งเกี่ยวกับการปล่อยตัวจำเลยหรือการคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากจำเลยได้รับคำสั่งให้ปล่อยตัว Pretrial Services Officer จะดูแลจำเลยจนกว่าคดีของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกยกฟ้อง พันผิด หรือมีคำพิพากษาโดยขั้นตอนการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาลเพื่อดำเนินการไต่สวน (kiDeuk kim and Megan enver, 2011) โดยสำนักปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่จัดทำประเมินความเสี่ยง สืบเสาะ รวบรวมข้อมูล ผู้ต้องหาหรือจำเลย รายงานข้อมูลทำความเข้าใจเสนอต่อศาลว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความเหมาะสมที่จะให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่ หากพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวศาลจะกำหนดเงื่อนไขตามสมควร ตลอดจนกำกับติดตามให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามนัด ไม่ก่อความผิดซ้ำ และไม่ก่ออันตรายต่อสังคม สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งหน่วยงานบริการก่อนการพิจารณาคดี เพื่อเสนอประกอบการพิจารณาคดี เหตุแห่งการเกิดมาตรการปล่อยตัวชั่วคราวของสหรัฐอเมริกานั้นเกิดจากปัญหาการเรียกเงินประกันที่สูงจนเกินสมควร ทำให้ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ทุกคน อันเนื่องมาจากการที่จำเลยต้องมีหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวที่สูงเกินไป จนทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่อาจหาเงินประกันเพื่อขอปล่อยตัวชั่วคราวได้เพื่อมาใช้เป็นหลักประกัน โดยสหรัฐอเมริกาได้นำวิธีการปล่อยชั่วคราวมาใช้ปฏิบัติโดยการให้การประเมินความเสี่ยง หรือใช้ศาสตร์ในด้านสถิติมาเป็นตัวช่วยสนับสนุน เพื่อใช้ในการประเมินเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยลดการใช้หลักประกันในการขอปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียกเงินประกันจากประชาชน (Pretrial Services Officers, 2007)

2. ประเทศแคนาดา

The Constitution Act 1982 ได้ให้สิทธิตามกฎหมายต่อชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล บุคคลทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล และสิทธิที่จะไม่ถูกกลืนรวมไป เว้นแต่ตามหลักการของความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน หากบุคคลใดถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดต้องสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีความผิดตามกฎหมายในความรับผิดชอบความคิดเห็นของสาธารณชนโดยศาลที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และไม่ถูกปฏิเสธการประกันตัวโดยไม่มีเหตุอันสมควร แคนาดาให้ความสำคัญกับบุคคลได้รับการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ยึดสากลโดยหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Constitution Act, 1982) ปัจจุบันกฎหมายได้ถูกปรับแก้กรณีผู้กระทำความผิดของรัฐบาลกลางเกือบทั้งหมดจะมีสิทธิกลับสู่ชุมชน การมีโครงการประเมินความเสี่ยงและการบริการฟื้นฟูในขณะที่ถูกจับกุมเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมเท่าเทียมกัน

ชั้นสอบสวน

ในชั้นการสอบสวนของแคนาดาได้กำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัว หากเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวเพื่อทำการไต่สวนหรือดำเนินการสำหรับการประกันตัวต่อศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ว่ากรณีใดต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงหลังจากถูกจับกุม ตำรวจจะต้องนำส่งตัว “โดยเร็วที่สุด” ผู้พิพากษาจะปล่อยตัวเว้นแต่การครวญจะไม่เห็นด้วยกับการปล่อยตัว หากผู้ต้องหาถูกตำรวจควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถส่งตัวผู้ต้องหาไปที่ศูนย์กักขังสถานประจำจังหวัดหรือควบคุมตัวที่สถานีตำรวจ กรมราชทัณฑ์ดำเนินการเป็นสำนักงานคุมประพฤติที่ควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดที่รับโทษในชุมชน (In Custody and Release, 2023) เพื่อดำเนินการจัดทำแบบประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิด จำเป็นที่ต้องแก้ไขเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมการกระทำความผิด ลดการกระทำผิดซ้ำ

ชั้นอัยการ

ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถมีทนายความได้ในการพิจารณาคดีนี้ การไต่สวนคดีเช่นนี้เกิดขึ้นในศาลจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการยื่นขอประกันตัวกรณีที่เป็นความผิดร้ายแรง เช่น การฆาตกรรม ต้องไปยื่นขอที่ศาลของ King' Bench ในการไต่สวนอัยการสูงสุดจะต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ อัยการสูงสุดจะต้องแจ้งเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาชญากรรมและประวัติอาชญากรรม รวมถึงสถานภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย การดำรงชีวิต สภาพครอบครัว การจ้างงาน และปัจจัยอื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของศาล ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความเมื่อขึ้นศาล จะมีทนายความในศาล

ที่สามารถช่วยได้ และจะสามารถช่วยเหลือในการขึ้นศาลครั้งแรก ซึ่งอาจจะเป็นการได้ส่วนการประกันตัวต่อศาลเพื่อให้ศาลตัดสินว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องถูกควบคุมตัวหรือปล่อยตัวในระหว่างรอการพิจารณาคดี (Pre-Trial Custody, 2023)

หน่วยงานบริการก่อนพิจารณาคดี (Correctional Service of Canada)

หน่วยงานกลางมีนโยบายในการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยกลับสู่ชุมชนในที่สุด การกำกับดูแลและที่มีความปลอดภัยเพิ่มโครงการประเมินความเสี่ยงและบริการฟื้นฟูผู้ต้องหาหรือจำเลย ด้วยเหตุนี้จึงจัดตั้งกรมราชทัณฑ์แห่งแคนาดา (Correctional Service of Canada) ขึ้นเป็นหน่วยงานดูแลผู้กระทำความผิดภายใต้การปล่อยตัวตามเงื่อนไขของกฎหมายตามหลักนิติธรรม ตรวจสอบ วิจัยพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติการแก้ไขและปล่อยตัวตามเงื่อนไข The Correctional Service of Canada เป็นส่วนหนึ่งของระบบยุติธรรมทางอาญา (About Correctional Service Canada, 2019)

อภิปรายผล

จากผลการดำเนินงานของสหรัฐอเมริกาได้กล่าวแสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้แก้ปัญหาการปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อลดการเรียกหลักประกันที่สูงเกินสมควร ความพยายามที่จะลดการควบคุมตัว ลดการกระทำผิดซ้ำนั้น สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งหน่วยงานกลางที่ให้บริการปล่อยชั่วคราว เรียกว่า สำนักปล่อยชั่วคราว เพื่อดำเนินการในขั้นตอนให้ความช่วยเหลือการปล่อยชั่วคราวแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมทั้งการสัมภาษณ์ สืบเสาะ ตรวจสอบ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนำมาซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความเชื่อถือ เพื่อใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว จากสถิติ 5 ปีย้อนหลัง หน่วยงานบริการก่อนการพิจารณาคดีสำหรับเขตโคลัมเบียศาลท้องถิ่นได้ทำการปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมมากกว่า 93% โดยการปล่อยชั่วคราวแบบไม่ต้องใช้พันธบัตรทางการเงิน ประมาณ 88% ของจำนวนผู้ที่ถูกจับกุม และจำนวนผู้ที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวเป็นกรณีกล่าวหาว่าก่ออาชญากรรมรุนแรงประมาณ 2% นอกจากนี้ 89% เป็นกรณีที่ผู้ปล่อยชั่วคราวยังปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดทั้งหมด แต่ละปีจะมีผู้กระทำความผิดโดยเฉลี่ย 18,480 รายต่อปีที่รอการพิจารณาคดี (PSA's Risk Assessment Ensures Fair Administration of Pretrial Justice in the District of Columbia, 2022)

จากผลการดำเนินงานของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศแคนาดาได้สิทธิตามกฎหมายต่อชีวิต เสรีภาพ และสิทธิที่จะไม่ถูกกลั่นแกล้งของประชาชนมากขึ้น หากบุคคลใดถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดต้องสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าได้มีความผิดตามกฎหมายใน

ความรับความคิดเห็นของสาธารณชนโดยศาลที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และไม่ถูกปฏิเสธการประกันตัวโดยไม่มีเหตุอันสมควร แคนาดาให้ความสำคัญกับบุคคลได้รับการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ปัจจุบันกฎหมายได้ถูกปรับแก้กรณีผู้กระทำความผิดของรัฐบาลกลางเกือบทั้งหมดจะมีสิทธิกลับสู่ชุมชน การมีโครงการประเมินความเสี่ยงและการบริการฟื้นฟูในขณะที่ถูกจับกุมด้วยเหตุนี้แคนาดาจึงจัดตั้งกรมราชทัณฑ์แห่งแคนาดา (Correctional Service of Canada) ขึ้นเป็นหน่วยงานดูแลผู้สร้างความผิดภายใต้การปล่อยตัวตามข้อแม้ของกฎหมายตามหลักนิติธรรม ในปีงบประมาณ 2563 - 2564 มีการลดลงอย่างมากในการรับเข้าของรัฐบาลกลางและความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มการปล่อยตัวที่ปลอดภัย ซึ่งส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังของรัฐบาลกลางลดลงอย่างชัดเจนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2563 ถึง 31 มีนาคม 2564 เนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผลกระทบของประชากรที่อยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง จึงลดลงอย่างมาก จาก 13,720 เป็น 12,399 คน และการควบคุมการปล่อยแบบมีเงื่อนไขจาก 9,382 เป็น 9,113 ภายในสิ้นเดือนมีนาคม 2564 (Response to the 48th Annual Report of the Correctional Investigator 2020-2021, 2022)

จากการศึกษามาตรการปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดาพบว่าประเทศไทยไม่มีหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาไว้เฉพาะทำให้ศาลขาดแคลนข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อใช้ประกอบการใช้พิจารณาการปล่อยชั่วคราว แม้ในปัจจุบันศาลจะมีการประเมินความเสี่ยงก่อนการปล่อยชั่วคราวซึ่งเป็นข้อบังคับประธานศาลฎีกาจึงทำให้การนำมาบังคับใช้ไม่เคร่งครัดขึ้นอยู่กับนโยบายของศาล และสิ่งสำคัญการได้มาของแหล่งข้อมูลควรได้รับความเชื่อถือหรือควรมีการตรวจสอบการได้มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้น ประเทศไทยควรจัดตั้งหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาไว้เฉพาะ

การจัดตั้งจัดตั้งหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา

เพื่อเป็นการกำหนดให้ถือปฏิบัติก่อนการพิจารณาปล่อยชั่วคราวทุกครั้งต้องให้สำนักปล่อยชั่วคราวดำเนินการในการสืบเสาะหาข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ ประเมินความเสี่ยงในการหลบหนีหรือก่อเหตุอันตรายอื่น จัดทำรายงาน จัดทำความเห็นเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลใช้ประกอบการพิจารณาก่อนการปล่อยชั่วคราว เพื่อให้การพิจารณาปราศจากอคติ จึงควรจัดตั้งสำนักปล่อยชั่วคราวโดยพระราชบัญญัติโดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับการปล่อยชั่วคราวขึ้นโดยเฉพาะ ในการที่จะจัดตั้งหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณา

ปล่อยชั่วคราว มีรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานกลาง

โครงสร้างหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาตีการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา

การปล่อยตัวก่อนการพิจารณาคดีเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับและเตรียมคำแนะนำที่ศาลพิจารณาในการตัดสินใจเลือกการปล่อยตัวในเงื่อนไขที่มีความเหมาะสมกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการปล่อยตัวโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ตรวจสอบ กำกับดูแลและช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกปล่อยตัวก่อนการพิจารณาคดี ต้องมีการตรวจสอบสถานภาพ นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องแก่ตุลาการที่เกี่ยวกับความเสี่ยงที่จำเลยอาจไม่มาปรากฏตัวในศาลหรือคุกคามความปลอดภัยของชุมชน การพัฒนาและกำกับดูแลบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวในระหว่างรอการพิจารณาคดี

1. หน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาตีปล่อยตัวชั่วคราว

(1) เป็นหน่วยงานอิสระ ทำหน้าที่สืบเสาะ รวบรวมข้อมูล ให้ข้อมูลภูมิหลังที่ผ่านการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมเกี่ยวกับผู้ถูกจับกุมทั้งหมด และคำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกเงื่อนไขในการปล่อยตัว

(2) มีหน้าที่รับผิดชอบเพิ่มเติมในการกำกับดูแลจำเลยที่ถูกปล่อยตัวจากการควบคุมตัวในระหว่างช่วงก่อนการพิจารณาคดี โดยการติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยตัวและตรวจสอบให้มั่นใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาปรากฏตัวสำหรับการพิจารณาคดีของศาลตามกำหนด (28 C.F.R. Code § 800.3. Functions and responsibilities, 2023)

2. บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาตีปล่อยตัวชั่วคราว

(1) ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยและสถานการณ์โดยรอบการจับกุม ในการสอบสวน

(2) สัมภาษณ์จำเลยและผู้กระทำผิดเพื่อทราบเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมถึงครอบครัว การศึกษา การจ้างงาน การเงิน สุขภาพร่างกายและจิตใจ และการใช้แอลกอฮอล์หรือยาเสพติด

(3) ตรวจสอบประวัติอาชญากรรม

(4) สัมภาษณ์บุคคลอื่นที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น สมาชิกในครอบครัว นายจ้าง และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

(5) ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ให้ถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดเจ้าหน้าที่ไม่พุดคุยถึงความผิดที่ถูกกล่าวหาหรือความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในระหว่างการสัมภาษณ์ หรือให้คำแนะนำทางกฎหมายแก่จำเลยหรือแนะนำทนายความ

(6) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ประเมินสภาพความเป็นอยู่ของผู้กระทำความผิด ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความผูกพันในชุมชน และการใช้ยาเสพติด (Pretrial Services Officers, 2007)

3. รายงานต่อศาล

ให้เจ้าหน้าที่จัดทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว

(1) เสนอแนวทางว่าควรปล่อยหรือขังจำเลยไว้ก่อนการพิจารณาคดี

(2) ประเมินความเสี่ยงการจะกระทำความผิดซ้ำ หรือการก่ออันตรายต่อชุมชน

(3) แนะนำให้ศาลกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวหากจำเลยได้รับการปล่อยตัวมากกว่าถูกควบคุมตัว สิ่งเหล่านี้ต้องเป็นเงื่อนไขที่เข้มงวดน้อยที่สุดที่จะรับประกันได้อย่างสมเหตุสมผลว่าจำเลยปรากฏตัวในศาลและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชน เงื่อนไขการปล่อยจะปรับให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น พวกผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจกำหนดให้จำเลยเข้ารับการตรวจและบำบัดยาเสพติด ค้นหาและรักษางาน หรือส่งตัวไปตรวจตราสถานที่

(4) แนะนำให้ศาลกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวเพื่อช่วยจัดโครงสร้างการเคลื่อนไหวและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในชุมชน เงื่อนไขการปล่อยจะปรับให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจต้องการให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการตรวจและบำบัดยาเสพติด ค้นหาและรักษางาน หรือส่งตัวไปเฝ้าติดตามสถานที่ (Pretrial Services Officers, 2007)

4.การกำกับดูแลจำเลยและผู้กระทำความผิดในชุมชน

เจ้าหน้าที่ดูแลจำเลยและผู้กระทำความผิดในชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดต่อสาธารณะ เจ้าหน้าที่บริการพิจารณาคดีดูแลจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวระหว่างการพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่คุมประพฤติดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยจากศาลตัดสินให้คุมประพฤติจนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ ในการดูแลจำเลยและผู้กระทำความผิด

(1) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยหาปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยตัวที่กำหนดโดยศาล และแก้ไขปัญหาใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติตาม

(2) ติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยผ่านทางโทรศัพท์

(3) ติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยผ่านการติดต่อกับผู้อื่น รวมถึงสมาชิกในครอบครัว นายจ้าง และผู้กำกับดูแล

(4) การควบคุมความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อให้เกิดกับบุคคลหรือชุมชนโดยตรวจสอบการจ้างงาน ติดตามเพื่อนร่วมงาน จำกัดการเดินทาง และดำเนินการอื่น ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะปฏิบัติตามกฎหมายและเงื่อนไขที่กำหนด (Pretrial Services Officers, 2007)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่า การให้โอกาสผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี จากที่เคยมีแนวคิดว่าการประกันตัวจำต้องเรียกหลักประกันเพื่อป้องกันผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีและไม่มาศาลตามที่นัดไว้ แต่จากการวิจัยทำให้ทราบว่าแม้ศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยก็มาตามนัดศาลโดยไม่ได้หลบหนี และผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันก็ได้ก่อความผิดซ้ำระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว ดังนั้น การที่จะป้องกันการหลบหนีจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินประกัน สิ่งสำคัญที่ทำให้มาตรการปล่อยชั่วคราวมีประสิทธิภาพนั้นศาลจะต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย และจัดตั้งอาศัยหน่วยงานเฉพาะเพื่อจะได้เป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล และเป็นหน่วยงานที่ปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กระบวนการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 1 กระบวนการปล่อยชั่วคราว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กระบวนการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกระดับขั้นชั้นได้สิทธิในการขอปล่อยชั่วคราวเพื่อไปหาพยานหลักฐานนำมาพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของตน การได้ไปใช้ชีวิตประจำวันได้เป็นปกติ แต่ในขั้นตอนกระบวนการปล่อยชั่วคราวแม้ศาลจะมีระบบปล่อยชั่วคราวแล้ว แต่ขั้นตอนประเมินความเสี่ยง การรวบรวมข้อมูล (ัญญาณูษ ตันติกุล, 2557) การสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในทางปฏิบัติยังเกิดขึ้นน้อย อันเนื่องมาจากมีความยุ่งยากที่จะต้องเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหาหรือจำเลย ครอบครัว คนใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ในเรื่องของเวลาที่มีจำกัดและเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ประจำการที่ศาลจะพิจารณาการปล่อยชั่วคราวบางครั้งศาลไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มากพอเพื่อใช้ประกอบการใช้ดุลยพินิจ (มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ และัญญาณูษ ตันติกุล, 2564) จึงเห็นควรให้มีการจัดตั้งสำนักปล่อยชั่วคราวเพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลภูมิหลังของผู้ต้องหาหรือจำเลย

การจัดตั้งสำนักปล่อยชั่วคราว เพื่อทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล สืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย การมีข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบถึงเหตุที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำความผิด ข้อมูลดังกล่าวก็สามารถจัดทำเป็นข้อมูลประวัติคดีต่อไป สามารถนำข้อมูลมาใช้ประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการหลบหนีเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อรับทราบถึงถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ประวัติการกระทำความผิด แรงจูงใจในการกระทำความผิด เพื่อใช้ในการประกอบการดุลยพินิจในการสั่งปล่อยชั่วคราวเพื่อลดการปล่อยชั่วคราวโดยปราศจากอคติเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวที่เท่าเทียมกัน จึงควรจัดตั้งสำนักปล่อยชั่วคราวโดยพระราชบัญญัติโดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับการปล่อยชั่วคราวขึ้นโดยเฉพาะ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในข้อมูลที่ได้ให้มีความน่าเชื่อถือ และการใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากอคติเพื่อให้อิสรภาพที่ยุติธรรมและเท่าเทียม

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. กำหนดบทบัญญัติประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสอง ช่วยเหลือการพิจารณาคดีและอุทธรณ์ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวก่อนการพิจารณาโดยให้ข้อมูลภูมิหลังเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เมื่อได้ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือในข้อมูลตรวจสอบประวัติอาชญากรรมทั้งหมดของผู้ต้องหาหรือจำเลย และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

2. กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบหน่วยงานกลางในชั้นพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว ในการกำกับดูแลจำเลยที่จะถูกปล่อยชั่วคราวจากการควบคุมในระหว่างการพิจารณาคดี โดยการติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยตัวและติดตามตรวจสอบการมาศาลตามกำหนดนัด เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง

3. กำหนดให้สำนักปล่อยชั่วคราวตรวจสอบความถูกต้องในกระบวนการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความต่อเนื่อง ทำการวิจัย สร้างกระบวนการระยะยาวเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาการมาตการปล่อยชั่วคราว

4. เพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสอง โดยเพิ่มข้อความเป็น “”เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการโดยสำนักปล่อยชั่วคราวก่อนการพิจารณาคดี เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยคำใด”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ข้อความที่ตราขึ้นไว้เป็นข้อบังคับให้มีการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราว

- (1) ความหนักเบาแห่งคำกล่าวโทษ
- (2) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือสิ่งที่ยึดถือเพื่อความมั่นคงได้เพียงใด
- (5) บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลหรือผู้ถูกฟ้องความน่าจะหลบหนีไม่

(6) ภัยเหตุที่อาจทำให้ถึงแก่ความตายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยชั่วคราวเพียงใดหรือไม่

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหรือผู้ถูกฟ้องความต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลรับประกอบการพิจารณาได้ตามหลักการดังกล่าวเป็นได้กำหนดแนวประพฤติดให้เจ้าพนักงานหรือศาลที่ได้รับคำร้องขอปล่อยชั่วคราวออกคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยทันที ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวเมื่อบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลหรือผู้ถูกฟ้องความได้มีคำสั่งปล่อยชั่วคราว ส่วนการไม่

ยินยอมให้ปล่อยถือเป็นข้อยกเว้นต้องทำโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการโดยสำนักปล่อยชั่วคราวก่อนการพิจารณาคดี เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริงรายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยคำใด”

เอกสารอ้างอิง

ัญญาณัฐ ตันติกุล. (2557). อิศราพราคาราแพงสำหรับคนจน : การปล่อยชั่วคราว สภาพปัญหาและหนทางแก้ไข (ตอนที่ 1). ดุลพาห, 61(2), 151-179.

มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ และัญญาณัฐ ตันติกุล. (2564). ปล่อยชั่วคราวหรือขังชั่วคราว : ความย้อนแย้งของการฝากขังและการปล่อยชั่วคราวในกฎหมายไทย. ดุลพาห, 68(3), 36-86.

สถิติการปล่อยชั่วคราวศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). สืบค้น 11 มีนาคม 2566 จาก <https://nstc.coj.go.th/th/content/category/index/id/10671>

28 C.F.R. Code § 800.3. Functions and responsibilities. (2023). Retrieved from <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/28/800.3>

About Correctional Service Canada. (2019). Retrieved from <https://www.csc-scc.gc.ca/publications/005007-3002-eng.shtml>

Amdt 8.1 Overview of Eighth Amendment, Cruel and Unusual Punishment. (2023). Retrieved from <https://www.law.cornell.edu/constitution-conan/amendment-8/overview-of-eighth-amendment-cruel-and-unusual-punishment>

BC Public Service corporate values. Retrieved from <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/careers-myhr/about-the-bc-public-service/ethics-standards-of-conduct/corporate-values>

Constitution Act. (1982). PART I Canadian Charter of Rights and Freedoms 7, 11. Retrieved from <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/Const/page-12.html>

Fourth Amendment. (2023). Retrieved from https://www.law.cornell.edu/wex/fourth_amendment

In Custody and Release. (2023). Retrieved from

<https://www2.gov.bc.ca/gov/content/justice/criminal-justice/bcs-criminal-justice-system/if-you-are-accused-of-a-crime/if-you-are-arrested/in-custody-and-release>

Kideuk, K., and Megan, E. (2011). A Case Study on the Practice of Pretrial Service and Risk Assessment in Three Cities. Retrieved from

https://dccrimepolicy.org/images/Pretrial-Comparative-Final-Report_1.pdf

Pre-Trial Custody. (2023). Retrieved from

<https://www2.gov.bc.ca/gov/content/justice/criminal-justice/bcs-criminal-justice-system/if-you-are-accused-of-a-crime/pre-trial-custody>

Pretrial Services Officers. (2007). Retrieved from

<https://www.rip.uscourts.gov/sites/rip/files/PretrialServicesOfficers.pdf>

PSA's Risk Assessment Ensures Fair Administration of Pretrial Justice in the District of Columbia. (2022). Retrieved from <https://citly.me/Hk4Mp>

Response to the 48th Annual Report of the Correctional Investigator 2020-2021.

(2022). Retrieved from <https://www.csc-scc.gc.ca/005/007/005007-2812-en.shtml>

Steps in the federal criminal process Initial Hearing / Arraignment. (2022).

Retrieved from <https://www.justice.gov/usao/justice-101/initial-hearing>

บทความวิจัย

ปัญหาสิทธิกำลังพลของกองทัพ กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บ* จากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

THE WELFARE ISSUES OF ROYAL THAI ARMED FORCES' PERSONEL IN CASE OF DEATH, DISABILITY AND INJURY RESULTING FROM DEPLOYMENT IN SOUTHERN BORDER PROVINCES

ฉัฐญา กิจเจริญ

Chattaya Kitcharoen

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Faculty of Law Rangsit University, Thailand

Corresponding author E-mail: chattaya.k64@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

สิทธิกำลังพลของกองทัพ กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เหมาะสมเมื่อเทียบกับภารกิจที่ต้องรับผิดชอบในพื้นที่เสี่ยง

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า (1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 ไม่มีการบัญญัติเรื่องการบรรจุนายทหารเพราะเหตุทดแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเฉพาะ (2) การกำหนดเงินช่วยเหลือรายเดือนแก่กำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศสหราชอาณาจักรกำหนดเงินช่วยเหลือจากระดับการบาดเจ็บ และข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย ขณะที่ประเทศเครือรัฐออสเตรเลียมีเงินช่วยเหลือค่าพาหนะ (3) การขาดหลักประกันรายได้ให้กับทายาทของผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา มีสวัสดิการเพื่อชดเชยการสูญเสียรายได้ของทายาทหลังกำลังพลเสียชีวิต (4) การให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตหลังการสู้รบยังไม่เพียงพอ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา มีบริการคลินิกสุขภาพจิต 24 ชั่วโมง ส่วนประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ให้สิทธิการรักษาในสถานพยาบาลเอกชน (5) สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลยังไม่

* Received 01 November 2023; Revised 15 November 2023; Accepted 18 December 2023

ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษา ซึ่งประเทศเครือรัฐออสเตรเลียอุดหนุนค่าพลังงานที่ใช้ในการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะ (1) เพิ่มเติม เรื่องการบรรจุนายทหารเพราะเหตุทดแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 (2) เพิ่มเติม เงินช่วยเหลือรายเดือนของกำลังพลที่ถูกปลดพิการทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ให้ครอบคลุมทุกเหล่าทัพ (3) เพิ่มเติม สวัสดิการประกันรายได้ทายาทผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ (4) เพิ่มเติม สิทธิการรักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิต (5) เพิ่มเติม สิทธิเบิกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษา

คำสำคัญ: สิทธิ, กำลังพล, กองทัพ, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

Compared to their duties in high-risk locations, Royal Thai Armed Forces' Personnel in the southern border provinces for death, disability, and injury are inadequate. The findings showed that (1) the Military Service Act, B.E. 2521, does not explicitly allow successors to replace those already serving in southern border provinces, and (2) monthly allowances for disabled military personnel are inconsistent with economic realities. The UK bases the allowance amount on the severity of the injuries and the individual's physical limitations, while the Commonwealth of Australia offers a transportation allowance; (3) The lack of a guaranteed income for beneficiaries of special disability pensions, which the US government grants to heirs of military members killed; (4) The establishment of 24-hour mental health facilities in the US and private treatment in the Commonwealth of Australia suggests a lack of focus on mental health issues following wars; and (5) Medical equipment costs, which are supported by the Commonwealth of Australia for energy costs, are not reimbursed.

It is recommended that (1) An extra Military Service Act B.E. 2521 provision for southern border provinces' military service successor enrollment; (2) All branches of the armed forces shall receive the monthly stipend for honorably discharged and disabled military personnel; (3) The proposal provides extra

welfare income insurance for handicapped recipients receiving specialized pensions; (4) Expanding mental health medical rights; (5) The idea proposes supplemental entitlements for therapeutic equipment purchases and usage.

Keywords: Personel, Forces, Royal Thai Armed Forces, Southern Border Provinces

บทนำ

สำหรับปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่มีความยืดเยื้อยาวนานตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษ ซึ่งเป็นผลจากปัญหาความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ทศนคติความเชื่อ และพฤติกรรมของท้องถิ่น ที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ ซึ่งในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีแนวโน้มลดลงจากในอดีต แต่ก็ยังคงปรากฏข่าวความรุนแรงและความไม่สงบในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาครัฐต้องส่งเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงทั้งทหาร ตำรวจ อาสาสมัครทหารพราน เข้าไปปฏิบัติหน้าที่รักษาความมั่นคงพื้นที่เหล่านั้น โดย กลุ่มงานเยียวยา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้จัดทำสถิติความสูญเสียจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 – 2565 พบว่า มีการก่อเหตุรวม 9,587 ครั้ง เป็นความสูญเสียทางด้านร่างกาย รวม 19,262 ราย ซึ่งในจำนวนนี้มี จนท.รัฐ เสียชีวิต 2,227 ราย บาดเจ็บ 6,236 ราย และทุพพลภาพ 421 ราย

ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 มาตรา 15 ได้มีการกำหนดภารกิจหน้าที่ของกองทัพไทยเอาไว้ คือ (1) หน้าที่เตรียมกำลัง (2) การป้องกันราชอาณาจักร และ (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร โดยในมาตรา 17 ได้มีการกำหนดส่วนราชการของกองทัพไทย ซึ่งประกอบด้วย (1) กองบัญชาการกองทัพไทย (2) กองทัพบก (3) กองทัพเรือ (4) กองทัพอากาศ (5) ส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

จากภารกิจและหน้าที่ของกองทัพไทยตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 ทำให้เห็นได้ว่า ภารกิจในการรักษาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นหนึ่งในการกิจของกองทัพไทยที่ส่วนราชการภายใต้กองทัพไทย อันได้แก่ กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามภารกิจให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ คือ เรื่องขวัญและกำลังใจของกำลังพล เพราะในทางการทหารนั้นถือว่าขวัญและกำลังใจเป็นอำนาจกำลังรบที่ไม่

มีตัวตนที่ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญ (กรมกำลังพลทหารบก และฝ่ายกำลังพล ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก, 2560) เพราะหากกำลังพลมีขวัญกำลังใจดี ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ (มหิตวรรณ ชัยเพ็ชร, 2560) ซึ่งสิทธิกำลังพลก็ถือเป็นขวัญและกำลังใจในรูปแบบหนึ่งด้วย

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในประเด็นนี้ จึงมีแนวคิดที่จะปรับปรุงสิทธิกำลังพลให้ดีขึ้น โดยเลือกทำการศึกษาสิทธิกำลังพลของกองทัพบก กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากผู้วิจัย มีความเห็นว่า พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่พิเศษ กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ต้องเสี่ยงชีวิตและร่างกายในการปฏิบัติการ ทำให้ความไม่มั่นคงทั้งในชีวิตและครอบครัว อีกทั้งยังต้องใช้ความอดทน และเสียสละในการปฏิบัติภารกิจมากกว่าในพื้นที่อื่น ดังนั้น กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะกำลังพลที่เสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรได้รับสิทธิและสวัสดิการเพิ่มเติมจากกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาสิทธิกำลังพลของกองทัพบก กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิกำลังพลของกองทัพบก กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิกำลังพลของกองทัพบก กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่
4. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิกำลังพลของกองทัพบก กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เปรียบเทียบกับสิทธิกำลังพลของกองทัพบกไทยกับกองทัพบกประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย และประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงสิทธิและสวัสดิการของกำลังพลของกองทัพบกให้มีความเหมาะสมและดีขึ้น

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการบรรจุกายาทเพราะเหตุทดแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 บัญญัติหลักเกณฑ์ในการบรรจุกายาทเพราะเหตุทดแทนผู้เสียชีวิตจากการรบหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งทายาทมีสิทธิบรรจุในหน่วยงานของกระทรวงกลาโหมเท่านั้น แตกต่างจาก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2550 ที่ให้สิทธิทายาทของผู้เสียชีวิตและทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเลือกบรรจุได้ทั้งในหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานของรัฐอื่น หรือหน่วยงานเอกชน

จึงเห็นควรให้กำหนดหลักเกณฑ์การบรรจุกายาทเพราะเหตุทดแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 เป็นการเฉพาะ

2. ปัญหาการกำหนดเงินช่วยเหลือรายเดือนแก่กำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพไม่เหมาะสม

พบว่า มีการให้เงินช่วยเหลือรายเดือนสำหรับกำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพเฉพาะในกองทัพบก แต่ไม่พบในเหล่าทัพอื่น และเมื่อรวมกับเงินช่วยเหลือรายเดือนจากหน่วยงานอื่น ก็ยังมีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและการดำรงชีพ ซึ่งคนกลุ่มนี้มักมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสูง

จากศึกษา พบว่า ประเทศสหราชอาณาจักร มีสวัสดิการค่าครองชีพ (Personal Independence Payment : PIP) (Personal Independence Payment [PIP], n.d.) สำหรับบุคคลที่ทุพพลภาพ หรือมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย (Personal Independence Payment - PIP - What is Personal Independence Payment (PIP)?, 2022) โดยผู้ทุพพลภาพได้รับในอัตรา 61.85 - 92.40 ปอนด์ต่อสัปดาห์ ส่วนผู้ที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวได้รับในอัตรา 24.45 - 64.50 ปอนด์ต่อสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับการประเมิน (Personal Independence Payment - PIP - How much Personal Independence Payment (PIP) will I get?, 2021) ขณะที่ประเทศเครือรัฐออสเตรเลียมีเงินช่วยเหลือค่าเดินทางผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ ในอัตรา 45.30 ดอลลาร์/สองสัปดาห์ และ อัตรา 91.20 ดอลลาร์/สองสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับลักษณะการบาดเจ็บ (Recreation Transport Allowance, 2022) นอกจากนี้ ยังมี

เงินช่วยเหลือค่ายานพาหนะให้กับผู้พิการทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ เงินอุดหนุนสำหรับรถใหม่ 39,810 ดอลลาร์ เงินอุดหนุนสำหรับค่ารถทดแทนหลังจากผ่านไป 2 ปี 19,905 ดอลลาร์ และค่าบำรุงรักษายานพาหนะ 2,644.20 ดอลลาร์/ปี (Recreation Transport Allowance, 2022)

จึงเห็นควรให้กำหนดเรื่องเงินช่วยเหลือรายเดือนให้กับกำลังพลที่พิการทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงในกฎหมายที่สามารถใช้บังคับกับส่วนราชการที่อยู่ภายใต้กระทรวงกลาโหมได้ทั้งหมด โดยคำนึงถึงระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ และข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย ตามแนวทางของประเทศสหราชอาณาจักร นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมเงินช่วยเหลือค่าเดินทางและเงินช่วยเหลือค่าพาหนะตามแนวทางของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย

3. ปัญหาการดูแลทายาทของผู้ที่ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ เป็นลักษณะการดูแลในระยะสั้น

เนื่องจากไม่มีการให้หลักประกันด้านรายได้ในระยะยาวให้แก่ทายาทของผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ เพราะหากกำลังพลกลุ่มนี้เสียชีวิตทายาทก็จะขาดรายได้ทันที ต่างจากกรณีที่กำลังพลเสียชีวิต ที่ทายาทจะได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุเสียชีวิตไปจนตลอดชีวิตของตัวทายาท

จากการศึกษา พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีแผนสวัสดิการสำหรับผู้รอดชีวิต (Survivor Benefit Plan : SBP) ซึ่งทายาทจะได้รับเงินสูงถึงร้อยละ 55 ของเงินเดือนที่สมาชิกได้รับก่อนเสียชีวิต ซึ่งจ่ายเป็นรายปี ตลอดชีวิตของทายาท เพื่อชดเชยการสูญเสียรายได้หลังสมาชิกเสียชีวิต และเป็นหลักประกันว่าทายาทจะมีเงินช่วยเหลือตลอดชีวิต (Defense Media Activity, n.d.)

จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมหลักประกันรายได้ในระยะยาวให้แก่ทายาทของกำลังพลที่ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ตามแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา

4. ปัญหาการให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตของกำลังพลหลังการสู้รบของกองทัพ ยังไม่เพียงพอ

เนื่องจากสิทธิการรักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิตมีเฉพาะในสถานพยาบาลของทางราชการ ซึ่งอาจเกิดความล่าช้า จนส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและการทำงาน รวมถึงความปลอดภัยต่อสังคม

จากการศึกษา พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีคลินิกสุขภาพจิตให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง (U.S. Department of Veterans Affairs, 2023) ขณะที่ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย มีบริการให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตตลอด 24 ชั่วโมง (Vehicle Assistance Scheme, 2022) และให้สิทธิรักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิตในสถานพยาบาลของเอกชน (Non-Liability Health Care (Mental Health) for Veterans, 2023)

จึงเห็นควรให้เพิ่มช่องทางในปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตให้กำลังพลหลังการสู้รบ และเพิ่มเติมสิทธิรักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิตในสถานพยาบาลของเอกชน ตามแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย

5. ปัญหาสิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษา

สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่กรมบัญชีกลางรับรอง ไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ในการรักษาพยาบาล เช่น ค่าไฟฟ้า ทำให้กำลังพลต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

จากการศึกษา พบว่า ประเทศเครือรัฐออสเตรเลียมีเงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือค่าพลังงานในการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ จำนวน 170 ดอลลาร์/ปี (Get urgent help and support, 2022)

จึงเห็นควรให้เพิ่มเติมสิทธิในการเบิกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ในการรักษาพยาบาลสำหรับกำลังพลที่ได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ ตามแนวทางของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย

อภิปรายผล

1. ปัญหาการบรรจุกายาทเพราะเหตุทดแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 บัญญัติหลักเกณฑ์ในการบรรจุกายาทเพราะเหตุทดแทนผู้เสียชีวิตจากการรบหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยทายาทมีสิทธิบรรจุในหน่วยงานของกระทรวงกลาโหมเท่านั้น แตกต่างจาก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิกำลังพลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เอาไว้เป็นการเฉพาะ ได้ให้สิทธิทายาทของผู้เสียชีวิตและทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ สามารถเลือก

บรรจทดแทนได้ทั้งในหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานของรัฐอื่น หรือหน่วยงานเอกชน

จะเห็นได้ว่าสิทธิในการบรรจทดแทนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2550 มีการให้สิทธิที่ดีกว่า เพราะนอกจากจะให้สิทธิในการบรรจทดแทนของผู้เสียชีวิตแล้ว ยังให้สิทธิในการบรรจทดแทนของผู้ที่ทุพพลภาพด้วย อีกทั้งยังให้สิทธิทายาทในการเลือกบรรจได้หลายหน่วยงาน นอกเหนือจากกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในขณะที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 เป็นการให้สิทธิแก่ทายาทของผู้เสียชีวิตจากการรบหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการทั่วไป ส่วนหนึ่งคาดว่าเป็นเพราะมีการประกาศใช้ก่อนเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ไม่มีการกำหนดสิทธิในการบรรจทดแทนของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เอาไว้เป็นการเฉพาะ

จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการบรรจทดแทนเพราะเหตุทดแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 โดยกำหนดสิทธิประโยชน์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2550 เพื่อให้ทายาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์อย่างครบถ้วน และได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

2. ปัญหาการกำหนดเงินช่วยเหลือรายเดือนแก่กำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพไม่เหมาะสม

การกำหนดเงินช่วยเหลือรายเดือนแก่กำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ามีการให้เงินช่วยเหลือรายเดือนแก่กำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพเฉพาะในกองทัพบกเท่านั้น แต่ไม่พบการให้สวัสดิการลักษณะนี้ในเหล่าทัพอื่น ซึ่งกำลังพลกลุ่มนี้ถือเป็นผู้เสียสละร่างกายและอนาคตเพื่อปกป้องประเทศชาติ จนเป็นเหตุให้ปลดพิการทุพพลภาพ โดยส่วนใหญ่จะไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ และมีรายได้จากเงินบำนาญเป็นหลัก ควบคู่กับเงินช่วยเหลือรายเดือนที่หน่วยงานอื่นมอบให้ ซึ่งมีจำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับการดำรงชีพและสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกำลังพลกลุ่มนี้มักมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสูง โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ป่วยที่พิการทุพพลภาพ หรือจากการรักษาพยาบาล เช่น ค่ายาที่ไม่สามารถเบิกกับทางราชการได้ ค่าวัสดุสิ้นเปลืองสำหรับดูแลผู้ป่วยติดเตียง รวมไปถึงค่ายานพาหนะในการขนส่งผู้ป่วยไปรับการรักษาพยาบาล จึงเห็นควรให้ทุกเหล่าทัพมีการเพิ่มเติม

เงินช่วยเหลือดังกล่าว โดยกำหนดจำนวนเงินช่วยเหลือให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลตามความเป็นจริง

จากการศึกษา พบว่า ประเทศสหราชอาณาจักรมีการให้สวัสดิการค่าครองชีพ (Personal Independence Payment : PIP) สำหรับบุคคลที่ทุพพลภาพ หรือมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยจะได้รับในอัตราที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการประเมิน

ขณะที่ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ก็มีการอุดหนุนเงินช่วยเหลือค่าเดินทางสำหรับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ ในอัตราที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะการบาดเจ็บ นอกจากนี้ ยังมีเงินช่วยเหลือค่ายานพาหนะ สำหรับการซื้อหรือเปลี่ยนรถยนต์ การดัดแปลงรถ อุปกรณ์การขับขึ้น และค่าดำเนินการและค่าบำรุงรักษายานพาหนะ ให้กับกำลังพลที่พิการ ทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย

จึงเห็นควรให้มีการกำหนดเรื่องเงินช่วยเหลือรายเดือนสำหรับกำลังพลที่ปลดพิการ ทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ให้ครอบคลุมในทุกเหล่าทัพ โดยกำหนดลงในกฎหมายที่ใช้บังคับกับหน่วยงานในกระทรวงกลาโหมได้ทั้งหมด นอกจากนี้ ควรกำหนดจำนวนเงินช่วยเหลือให้มีความเหมาะสมตามความเป็นจริง คำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและข้อจำกัดในการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล โดยใช้วิธีประเมินจากระดับความรุนแรงของการบาดเจ็บ และข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย ตามแนวทางของประเทศสหราชอาณาจักร นอกจากนั้น ควรเพิ่มเติมเงินช่วยเหลือในการเดินทางและค่าพาหนะให้กับกำลังพลกลุ่มนี้ด้วย เนื่องจากผู้ที่มีความพิการ ทุพพลภาพย่อมเกิดความยากลำบากในการเดินทางมากกว่าคนปกติ อีกทั้งการขนส่งสาธารณะของประเทศไทยในปัจจุบันก็ยังไม่รองรับคนกลุ่มนี้มากนัก ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมสิทธิกำลังพลในส่วนนี้ตามแนวทางของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย ทำให้กำลังพลที่พิการ ทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ปัญหาการดูแลทายาทของผู้ที่ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ เป็นลักษณะการดูแลในระยะสั้น

กรณีผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ จะได้รับเงินบำนาญพิเศษต่อไปจนกระทั่งตนเองเสียชีวิตลง และในกรณีที่กำลังพลกลุ่มนี้เสียชีวิตเร็ว ก็จะทำให้ทายาทขาดรายได้จากเงินบำนาญพิเศษในทันที ต่างจากทายาทของผู้เสียชีวิตจากการสู้รบ ที่จะได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุเสียชีวิตไปตลอดชีวิตของตัวทายาท ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่าทายาทของผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ไม่มีการให้หลักประกันในระยะยาวว่าครอบครัวของตนเองจะมีรายได้จากเงินบำนาญพิเศษได้นานเพียงใด เพราะในกรณีที่กำลังพลมีความ

ทุพพลภาพหนัก จำเป็นต้องมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด สมาชิกในครอบครัวก็จำเป็นต้องลาออกจากงานประจำเพื่อมาดูแล ซึ่งทำให้ไม่มีรายได้จากทางอื่นหากกำลังพลเหล่านั้นเสียชีวิต จึงควรมีการเพิ่มหลักประกันรายได้ให้แก่ทายาทของกำลังพลกลุ่มนี้ เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าหากตนเองปฏิบัติหน้าที่จนต้องทุพพลภาพและเสียชีวิตลงหลังจากนั้น ทายาทจะยังคงได้รับเงินช่วยเหลือต่อเนื่องไปตลอดชีวิตของทายาท

จากการศึกษา พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา มีแผนสวัสดิการสำหรับผู้รอดชีวิต (Survivor Benefit Plan : SBP) ที่มีการดูแลผู้รับผลประโยชน์ เช่น คู่สมรส บุตร โดยจ่ายเป็นรายปี ตลอดชีวิตของทายาท โดยได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงกลาโหม

จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มหลักประกันด้านรายได้ในระยะยาวแก่ทายาทของผู้ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพในลักษณะของ “แผนสวัสดิการสำหรับผู้รอดชีวิต” ตามแนวทางประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อชดเชยการสูญเสียรายได้หลังกำลังพลเสียชีวิต ซึ่งหลักประกันในลักษณะนี้ย่อมทำให้กำลังพลที่กำลังปฏิบัติหน้าที่เกิดความเชื่อมั่นว่าทายาทของตนเองจะยังคงมีคุณภาพชีวิตที่ดีแม้ตนเองจะเสียชีวิตไปแล้ว

4. ปัญหาการให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตของกำลังพลหลังการสู้รบของกองทัพยังไม่เพียงพอ

การให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตของกำลังพลหลังการสู้รบยังไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาสุขภาพจิตหลังการสู้รบมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกำลังพลและครอบครัว เพราะขณะสู้รบกำลังพลต้องเผชิญกับความหวาดกลัวและแรงกดดันเป็นระยะเวลานานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่จากการศึกษาพบว่า การให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพจิตของกำลังพลหลังการสู้รบของกองทัพยังมีน้อย ทั้งที่ปัญหาด้านสุขภาพจิตของผู้ป่วยกลุ่มนี้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องประเทศ มีเพียงสิทธิการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของทางราชการ ซึ่งเปิดให้บริการในวัน - เวลาราชการเท่านั้น ซึ่งจากปริมาณผู้ป่วยของสถานพยาบาลของทางราชการที่มีจำนวนมาก อาจทำให้กระบวนการรักษาเกิดความล่าช้าจนส่งผลเสียต่อตัวผู้ป่วย ทั้งต่อพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตและการทำงาน รวมถึงความปลอดภัยต่อสังคม

จากการศึกษา พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกามีคลินิกสุขภาพจิตที่ให้คำปรึกษาผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิตและพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงการใช้สารเสพติด เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ขณะที่ประเทศเครือรัฐออสเตรเลียก็ให้สิทธิกำลังพลในการเข้ารับการรักษาสุขภาพจิตทั้งใน

สถานพยาบาลของทางราชการและเอกชน รวมถึงผู้มีปัญหาการใช้สารเสพติด นอกจากนี้ ยังมีบริการให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตแก่กำลังพลและครอบครัวฟรีตลอด 24 ชั่วโมง

จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มมาตรการในการดูแลสุขภาพจิตของกำลังพลหลังการสู้รบให้มากขึ้น โดยการเพิ่มเติมช่องทางในการรักษา เพื่อให้กำลังพลกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยเร็ว เช่น บริการให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตในเบื้องต้นตลอด 24 ชั่วโมง ตามแนวทางของ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย และการเพิ่มเติมสิทธิในการรักษาปัญหาสุขภาพจิตของกำลังพลจากการสู้รบให้ครอบคลุมทั้งในสถานพยาบาลของทางราชการและเอกชน ตามแนวทางของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย เพื่อให้กำลังพลที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับการรักษาและฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน และกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยเร็ว

5. ปัญหาสิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษา

สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษา โดยสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่กรมบัญชีกลางรับรองนั้น ไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ในการรักษาพยาบาล เช่น ค่าไฟฟ้า ซึ่งมีความจำเป็นต่อการทำงานของอุปกรณ์ ซึ่งการนำกำลังพลที่ได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพมาพักฟื้นที่บ้าน จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์บางอย่างในการดูแลผู้ป่วย เช่น เครื่องฟอกไต เครื่องช่วยหายใจ หรือเครื่องผลิตออกซิเจน ซึ่งต้องใช้ไฟฟ้าในการทำงาน ทำให้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากค่าไฟฟ้า โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าการกำลังพลที่ได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่อปกป้องประเทศชาติ จนเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บ หรือทุพพลภาพ จึงควรได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาพยาบาล

จากการศึกษา พบว่า ประเทศเครือรัฐออสเตรเลียมีสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือค่าพลังงานในการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น และค่าใช้จ่ายในการทำความร้อนหรือความเย็นที่จำเป็นทางการแพทย์ สำหรับอุปกรณ์ทางการแพทย์แต่ละชิ้นที่ได้รับอนุมัติ จะได้รับเงินอุดหนุน 170 ดอลลาร์/ปี

จึงเห็นควรให้เพิ่มเติมสิทธิในการเบิกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ในการรักษาพยาบาลสำหรับกำลังพลที่ได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กำลังพลกลุ่มนี้

ทั้งนี้ หากกองทัพมีการปรับปรุงสิทธิกำลังพลของกองทัพ กรณีเสียชีวิต ทพพลภาพ และบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดีขึ้นตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไป ย่อมจะส่งผลดีต่อขวัญและกำลังใจของกำลังพล อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นตามไปด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่าในต่างประเทศให้ความสำคัญกับสิทธิและสวัสดิการของกำลังพล หลังการสู้รบเป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งที่ควรนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้กับกองทัพไทย คือ

1. การจัดทำแผนสวัสดิการสำหรับผู้รอดชีวิต (Survivor Benefit Plan : SBP) ตาม Model ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกระทรวงกลาโหมจะมอบเงินช่วยเหลือเป็นรายเดือนให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ตลอดชีวิตของผู้รับผลประโยชน์นั้น ตามอัตราที่กระทรวงกลาโหม กำหนด แต่ไม่ควรต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของเงินเดือนที่กำลังพลได้รับก่อนเสียชีวิต ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกอาจจ่ายเป็นรายปี

2. การให้สิทธิได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสำหรับกำลังพลที่มีปัญหาสุขภาพจิตจากการสู้รบในการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของเอกชนเต็มจำนวน ตาม Model ของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งเดิมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบ ค่าทดแทน และการช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่และประชาชน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือช่วยเหลือราชการ เนื่องในการป้องกันอธิปไตยและรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ พ.ศ. 2521 ข้อ 26 ให้สิทธินี้แก่ผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บทางกายเท่านั้น

3. การจัดตั้งคลินิกรับปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตตลอด 24 ชั่วโมง โดยกระทรวงกลาโหมควรกำหนดให้หน่วยกำลังรบหลักทุกหน่วยจำเป็นต้องมีคลินิกรับปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต ตาม Model ของประเทศสหรัฐอเมริกา

4. การให้เงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือค่าพลังงานในการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น สำหรับกำลังพลที่ต้องใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ในการรักษาพยาบาลที่บ้านพัก ตาม Model ของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย โดยให้เงินอุดหนุนค่าไฟฟ้าแบบเหมาจ่ายเป็นรายปี ตามอัตราที่กรมบัญชีกลางเห็นสมควร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การบรรจุทายาท ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบรรจุทายาทของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใ้รูปแบบ Model ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2550 ดังนี้

มาตรา 10/2 โดยบัญญัติว่า “ให้หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือแก่บุตร หรือคู่สมรสที่มีได้สมรสใหม่ หรือบิดามารดาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ และถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงาน อันเนื่องมาจากการสู้รบ ต่อสู้ปราบปราม หรือถูกประทุษร้ายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีได้เกิดจากสาเหตุส่วนตัวหรือความ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั่นเอง โดยให้พิจารณาบรรจุทายาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเข้าทำงานตาม มาตรา 10/3 ได้ครบคร้วละหนึ่งคน”

มาตรา 10/3 โดยบัญญัติว่า “ให้หน่วยของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บทุพพลภาพตามข้อ 10/2 ซึ่งมีทายาทอยู่ในวัยทำงาน ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถามทายาทว่า ประสงค์จะขอบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ โดยให้ทายาทซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และมีความพร้อมรับการบรรจุเข้ารับราชการแจ้งความประสงค์ ภายในหกเดือนนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐต้นสังกัด

(2) กรณีที่ทายาทประสงค์จะขอบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้พิจารณาบรรจุทายาทในโอกาสแรกที่สามารถดำเนินการได้ โดยการบรรจุทายาทดังกล่าวจะต้องผ่านกระบวนการเลือกสรรตามแนวทางที่หน่วยงานของรัฐดังกล่าวเห็นสมควร เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับตำแหน่ง

(3) กรณีที่ทายาทประสงค์จะขอบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐอื่น หรือมิได้ระบุหน่วยงาน หรือระบุเป็นหน่วยงานเอกชน ให้หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ส่งเรื่องให้สำนักงาน ก.พ. เพื่อประสานงานให้ความช่วยเหลือต่อไป

(4) หน่วยงานใดได้บรรจุทายาทตามความประสงค์ของทายาทแล้ว ให้รายงานให้สำนักงาน ก.พ. ทราบเพื่อเป็นข้อมูลกลาง”

2. ควรปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 โดยกำหนดเงินช่วยเหลือรายเดือนแก่กำลังพลที่ปลดพิการทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ ใช้รูปแบบ Model สวัสดิการค่าครองชีพ (Personal Independence Payment : PIP) ของประเทศสหราชอาณาจักร โดยพิจารณาจากระดับการบาดเจ็บ และข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย รวมทั้งเพิ่มเติมเงินช่วยเหลือในการเดินทางและค่าพาหนะ ใช้รูปแบบ Model เงินช่วยเหลือค่าเดินทางและค่ายานพาหนะ ของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ดังนี้

มาตรา 14/2 โดยบัญญัติว่า ข้าราชการทหาร และทหารกองประจำการ ผู้ใดได้รับอันตรายจนพิการทุพพลภาพ เนื่องจากการรบหรือการปฏิบัติหน้าที่ราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ได้รับเงินช่วยเหลือดำรงชีพเป็นรายเดือน เงินช่วยเหลือสำหรับการเดินทาง และค่าพาหนะ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยคำนึงถึงระดับความรุนแรงของการทุพพลภาพหรือข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย และอัตราค่าครองชีพ เพื่อกำหนดจำนวนเงินช่วยเหลือที่แต่ละบุคคลพึงจะได้รับ

3. ควรปรับปรุงข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่ทหารและการกำหนดส่วนบำนาญพิเศษ พ.ศ. 2497 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องแผนสวัสดิการประกันรายได้ให้กับทายาทของผู้ที่ได้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ใช้รูปแบบ Model แผนสวัสดิการสำหรับผู้รอดชีวิต (Survivor Benefit Plan : SBP) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยบัญญัติว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณาจัดทำแผนสวัสดิการประกันรายได้ให้กับทายาทในกรณีที่ผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพได้เสียชีวิตลง ภายใน...ปี โดยกำหนดเงินตามความเหมาะสมกับค่าครองชีพ เพื่อชดเชยการสูญเสียรายได้ของทายาทหลังผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ได้เสียชีวิตลง”

ทั้งนี้ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมฉบับดังกล่าว ออกตามความในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 จึงจำเป็นต้องแก้ไขในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฯ ด้วยเช่นกัน

4. ควรปรับปรุงการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพจิตของกำลังพลหลังการสู้รบ ด้วยรูปแบบจาก Model คลินิกรับปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตตลอด 24 ชั่วโมง ของประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ ควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบ ค่าทดแทน และการช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่และประชาชน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือช่วยเหลือราชการ เนื่องในการป้องกันอหิวาต์และรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ พ.ศ. 2521 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาลสุขภาพจิต ใช้รูปแบบ Model สิทธิในการเข้ารับการรักษาสุขภาพจิต ของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ดังนี้

ข้อ 26 โดยบัญญัติว่า “ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือช่วยเหลือราชการในการป้องกันอหิวาต์และรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ จนได้รับอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือป่วยเจ็บ ซึ่งอันตรายหรือการป่วยเจ็บนั้นมิได้เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือจากความผิดของตนเอง ต้องเข้ารับการรักษายาบาลในสถานพยาบาลหรือสถานพยาบาลของทางราชการ และให้ได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการรักษายาบาลตลอดเวลาที่เข้ารับการรักษายาบาล เว้นแต่จะมีสิทธิได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการรักษายาบาลตามระเบียบของทางราชการหรือหน่วยงานอื่น

ถ้าไม่มีสถานพยาบาลหรือสถานพยาบาลของทางราชการ หรือกรณีจำเป็นฉุกเฉินก็ให้เข้ารับการรักษายาบาลในสถานพยาบาลหรือสถานพยาบาลของเอกชนได้ โดยให้ได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการรักษายาบาลเต็มจำนวน”

5. ควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยบำเหน็จความชอบ ค่าทดแทน และการช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่และประชาชน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือช่วยเหลือราชการ เนื่องในการป้องกันอหิวาต์และรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ พ.ศ.2521 โดยเพิ่มเติมสิทธิในการเบิกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น ใช้รูปแบบ Model เงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือค่าพลังงานในการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น ของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ดังนี้

ข้อ 27 โดยบัญญัติว่า “ค่าใช้จ่ายสำหรับค่าห้องและอาหารผู้ป่วย ค่าพยาบาลพิเศษ ตลอดจนค่าซื้ออวัยวะเทียม ให้เบิกได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินการของอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นในอัตราเหมาจ่ายเป็นรายปี”

เอกสารอ้างอิง

กรมกำลังพลทหารบก และฝ่ายกำลังพล ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก. (2560). คู่มือการดำเนินการสิทธิกำลังพล. สืบค้นจาก 2 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://ordnance.rta.mi.th/>

images/imagefoenewtemplate_ed/Recruitment/10022566/sitti_manual_u
pdate.pdf

มหิศวรรณ ชัยเพ็ชร. (2560). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการนายทหารชั้นสัญญาบัตรสังกัดกองบัญชาการกองทัพบกที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก.

Defense Media Activity. (n.d.). Survivor Benefit Plan Overview. Retrieved from <https://militarypay.defense.gov/Benefits/Survivor-Benefit-Program/Overview/>

Essential Medical Equipment Payment. (2022). Retrieved from <https://www.dva.gov.au/health-and-treatment/help-cover-healthcare-costs/essential-medical-equipment-payment>

Get urgent help and support. (2022). Retrieved from <https://www.dva.gov.au/health-and-treatment/injury-or-health-treatments/mental-health-care/receive-urgent-help-and-support>

Non-Liability Health Care (Mental Health) for Veterans. (2023). Retrieved from <https://www.dva.gov.au/get-support/health-support/health-services/mental-health-care/non-liability-health-care-mental-health-veterans>

Personal Independence Payment - PIP - How much Personal Independence Payment (PIP) will I get? (2021). Retrieved from <https://www.gov.uk/pip/how-much-youll-get>

Personal Independence Payment - PIP - What is Personal Independence Payment (PIP)? (2022). Retrieved from <https://www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Personal-Independence-Payment/What-is-PIP>

Personal Independence Payment (PIP). (n.d.). Retrieved from <https://www.gov.uk/pip>

Recreation Transport Allowance. (2022). Retrieved from <https://www.dva.gov.au/get-support/financial-support/income-support/allowances/recreation-transport-allowance>

U.S. Department of Veterans Affairs. (2023). VA Mental Health Services. Retrieved from <https://www.va.gov/health-care/health-needs-conditions/mental-health/>

Vehicle Assistance Scheme. (2022). Retrieved from <https://www.dva.gov.au/financial-support/help-your-vehicle-costs/vehicle-assistance-scheme>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิตเป็นวารสารวิชาการของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทางด้านกฎหมายและสังคมและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา เพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยและงานวิชาการในมหาวิทยาลัยรังสิต และจากสถาบันและภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขานิติศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน บทความที่เสนอมจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อพิมพ์ลงในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะระบบการอ้างอิงและรูปแบบการนำเสนอ

ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาให้ถูกต้อง กำหนดออกรวบรวมปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย สังคมศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 9 - 15 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน และ Email.

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ประมาณ 300-350 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการ ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การ วิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความ เชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบาย รูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่ สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถ เท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้อง ของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของ การอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการ

อ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนานานวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่ตีพิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาร ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (ธานี วรภัทร์, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (ธานี วรภัทร์ และ อิงคริต ดลเจิม, 2561)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (ธานี วรภัทร์ และ คณะ, 2563)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธานี วรภัทร์. (2558). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณานุกรม (บรรณานุกรม).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุริยา คงคาไหว. (2560). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. *ทฤษฎี และวิวิธยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธานี วรภัทร์. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้กัญชาทางการแพทย์. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 5(2), 35-49.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2560). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (2010). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2560). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). // ชื่อวิทยานิพนธ์. // ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์/ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์

ตัวอย่าง :

ธานี วรภัทร์. (2552). กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย: การบังคับโทษจำคุก. ใน ดุษฎี นิพนธ์นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธานี วรภัทร์. (2564). ห้องบริโภคนยาเสพติด. ใน รายงานการวิจัย. กองพัฒนานวัตกรรมการยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). // ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

คณิต ณ นคร. (31 ต.ค. 2560). กระบวนการยุติธรรมกับระบบทุนนิยม. (ธานี วรภัทร์, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsocmoc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย/(ปีที่พิมพ์)/(ชื่อเรื่อง(ถ้ามี))/(ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (6 เมษายน 2560).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.

ธานี วรภัทร์ และอิงครัต ดลเจิม. (2562). กระบวนการยุติธรรมกับระบบทุนนิยม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักพระตำริในพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา.

พระสุตกรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 21 ก หน้า 1 (18 กุมภาพันธ์ 2560).

วิชา มหาคุณ. (2549). การใช้เหตุผลทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่โนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Sandel, Michael J. (2010). *Justice*. U.S.A.:Penguin Books.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต ได้ที่ www.rsu.ac.th/law เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : RJLS@rsu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารกฎหมายและสังคมรังสิต

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความ

วิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของ กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารกฎหมาย และสังคมรังสิต

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

... (16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

[illegible]

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....